

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

**TÝDENNÍ POBYTOVÝ TÁBOR
PRO DĚTI Z DĚTSKÉHO DOMOVA
V ČERNÉ VODĚ**
Bakalářský projekt

Autor: Veronika Malinová
Vedoucí práce: PhDr. Gabriela Šarníková, Ph.D.

Olomouc 2022

Černá Voda

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené zdroje a literaturu.

Ve Staré Červené Vodě 30. 09. 2022

Veronika Malinová

Děkuji vedoucí práce PhDr. Gabriele Šarníkové, Ph.D. za trpělivé a laskavé vedení a metodickou pomoc při tvorbě mého bakalářského projektu. Zároveň děkuji i své rodině a přátelům za to, že mě v průběhu studia podporovali.

Obsah

Úvod	7
1 Děti v dětských domovech	8
1.1 Problematika umístování dětí do dětských domovů	8
1.2 Legislativní ukotvení umístování dětí do dětských domovů.....	9
2 Volný čas dětí v dětských domovech	10
2.1 Pedagogické aspekty volného času	10
2.2 Volný čas dětí v České republice.....	11
2.3 Volný čas dětí v dětských domovech v České republice.....	12
3 Dětský domov v Černé Vodě	14
3.1 Historie a současnost dětského domova v Černé Vodě	14
3.2 Organizační struktura Dětského domova Černá Voda	15
3.3 Děti v Dětském domově Černá Voda	16
3.4 Trávení volného času v Dětském domově Černá Voda.....	16
3.5 SWOT analýza Dětského domova v Černé Vodě.....	18
3.5.1 Vize organizace	20
3.5.2 Silné stránky	20
3.5.3 Slabé stránky	20
3.5.4 Příležitosti.....	21
3.5.5 Hrozby	21
4 Literárně-historicky zaměřené volnočasové aktivity.....	22
4.1 Význam využití literárně a historicky zaměřených aktivit	22
4.2 Využití knihy <i>Pohádky a pověsti z Rychlebských hor</i> ve volnočasových aktivitách.....	24
5 Dětský tábor pro děti z dětského domova	25
5.1 Téma a cíle dětského tábora.....	25
5.2 Organizační zabezpečení dětského tábora	25
4.2.1 Cílová skupina – účastníci.....	25

4.2.2 Personální zajištění.....	26
4.2.3 Materiální a finanční zajištění	26
5.3 Program týdenního tábora pro děti z dětského domova	28
5.3.1 Den první – pátek	28
5.3.2 Den druhý – sobota	29
5.3.3 Den třetí – neděle	31
5.3.4 Den čtvrtý – pondělí.....	33
5.3.5 Den pátý – úterý	37
5.3.6 Den šestý – středa.....	38
5.3.7 Den sedmý – čtvrtek.....	41
5.1 Evaluace.....	42
Závěr.....	43
Literatura	44
Přílohy	47

Úvod

Bakalářský projekt s názvem Týdenní pobytový tábor pro děti z dětského domova v Černé Vodě je zaměřený na uspořádání tábora pro děti mladšího školního věku z Dětského domova Černá Voda. Tábor je zamýšlený jako nízkonákladový, v rozsahu sedmi dní.

K myšlence zpracování tohoto bakalářského projektu mne přivedlo zaměstnání na pozici vychovatelky jedné z rodinných skupin dětského domova v Černé Vodě. Hlavním důvodem byla potřeba připravit program pro děti pro období letních prázdnin v době, kdy nejsou děti na jiných táborech, zejména komerčních, pořádaných a z části hrazených sponzory dětského domova či na návštěvách u rodičů nebo jiných rodinných příslušníků. Starší děti mívají na část letních prázdnin sjednané brigády, avšak u mladších dětí tato možnost není a je potřeba dobu jejich volného času o prázdninách vyplnit i jinak. Finanční možnosti dětského domova jsou značně omezené, proto jsem volila cestu pokud možno nejnižších nákladů, které by výrazně nezatížily rozpočet domova a děti i přesto měly možnost trávit svůj volný čas plnohodnotně a kvalitně.

Projekt zpracovává myšlenku tábora v blízkém okolí Dětského domova Černá Voda především z toho důvodu, že děti nemají mnoho možností, jak se seznámit s místní přírodou a zajímavostmi. Jeho hlavním cílem je nabídnout dětem další možnosti trávení volného času, dalšími cíli jsou vést je ke vzájemné toleranci k ostatním dětem v kolektivu, posílit a upevnit vztahy mezi dětmi, naučit je si vzájemně pomáhat i ve zdánlivě banálních situacích a vést je k samostatnosti. Děti budou vedeny k učení nenásilnou formou hry a prostřednictvím zážitků, které jsou pro děti tohoto věku nejpřirozenější a nepochybně také největším přínosem. Dílčím cílem tábora je poznávání okolí, seznámení se s rozmanitostmi přírody a její ochranou a poznávání zajímavých přírodních památek. Úmyslem je podpořit děti v trávení volného času především na čerstvém vzduchu a v přírodě bez negativních vlivů provázejících současnou generaci dětí a ve společnosti kamarádů.

Bakalářský projekt je rozdělen na dvě části. První část charakterizuje problematiku dětí vyrůstající v ústavní výchově a jejich možnosti trávení volného času a také analyzuje konkrétně Dětský domov Černá Voda, pro jehož děti je tábor prioritně zpracován. Druhá část projektu je praktická a je zpracováním konkrétního programu pro realizaci samotného tábora.

1 Děti v dětských domovech

Umístění dětí do ústavní výchovy by mělo být považováno za krajní řešení v situaci, kdy děti nemohou zůstat ve své původní biologické rodině, ať už přímo v péči rodičů, prarodičů či jiných příbuzných, případně se pro ně nepodařilo zajistit jinou formu náhradní rodinné péče. Role ústavní výchovy tak má být naplněna zejména v oblasti výchovné, vzdělávací a sociální.

1.1 Problematika umístování dětí do dětských domovů

Nejčastější příčinou umístování dětí do dětských domovů je nedostačující nebo ohrožující rodinné prostředí. Umístováním dětí ze zanedbávajících rodin do ústavní výchovy dochází k nahrazování jedné formy zanedbávání, kterou je tělesné strádání a zanedbávání výchovy a vzdělání za jinou formu, a to zanedbávání emoční. Z jistého aspektu jde tedy o jakési sekundární zanedbávání, kdy systém péče, který má jedince chránit, jej v konečném důsledku druhotně poškodí v jeho psychickém vývoji (Langmeier a Krejčířová, 2006). Emoční vývoj těchto dětí je oproti dětem žijícím v rodinách do značné míry odlišný.

Kern (2006) popisuje tzv. hospitalismus, kdy jde o jistou formu vývojového zanedbání dětí umístěných v dětských domovech. Tento stav je také popisován jako deprivací syndrom. Dětem v dětských domovech se často nedostává to, co právě ve svém vývoji potřebují, a to je emoční blízkost pečující osoby, její náklonost a podpora, tedy zejména péče a láska matky. Nepřítomnost stálé pečující osoby může u dítěte způsobit poruchu v navazování bližších vztahů v dospělosti, kdy dítě není schopno vytvoření si pevného vztahu k jiné osobě, ať už jde o partnera nebo vlastní dítě.

Z pozorování dětí vyrůstajících v kolektivních zařízeních mimo vlastní rodinu nebo ve vlastních rodinách s narušenou funkcí je možné odvodit základní psychické potřeby, které musí být v určité míře a ve vhodném čase vývoje dítěte naplněny, aby z dítěte mohla vyrůst zdravá osobnost. Jde o potřebu stimulace, dostatečného množství kvalitních a různorodých podnětů, která vede dítě k aktivitě. Potřebu smysluplného světa, která dítě učí, pomáhá mu získávat zkušenosti a osvojovat si chování ve společnosti. Další je potřeba životní jistoty, kde dítě nachází uspokojení především v mezilidských a citových vztazích. Důležitá je i potřeba pozitivní identity, vnímání vlastního „já“, přijetí sebe sama a svojí společenské hodnoty. Nemalou měrou je důležitá také potřeba otevřené budoucnosti, životní perspektivy a naděje. Dlouhodobým neuspokojováním základních psychických potřeb dítěte u něj dochází k psychické deprivaci (Matějček, 1999).

Ke kompenzaci řady deprivací vzniklých u dětí, které jsou vychovávány v dětských domovech, je využíváno jejich ovlivňováním zejména při trávení volného času. Děti jsou tak nenásilnou formou směřovány k aktivitám, které mohou pozitivně ovlivnit jejich život zejména po stránce emoční a vést je k aktivitám přispívajícím jejich lepšímu duševnímu i fyzickému zdraví.

1.2 Legislativní ukotvení umíst'ování dětí do dětských domovů

Děti, které jsou v ohrožení života nebo je vážně ohrožena jejich výchova, mohou být odebrány z rodiny a umístěny do dětského domova vždy pouze na základě rozhodnutí soudu. Může se jednat o umístění na základě předběžného opatření nebo rozsudku o ústavní výchově. Soud vydává rozhodnutí, k jehož podnětu je podání návrhu zpravidla sociální pracovnice z Orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Soud se při projednání návrhu o odebrání dítěte z patologické rodiny a jeho umístění do dětského domova nebo jiného zařízení ústavní výchovy řídí platnými zákony. Jedná se zejména o zákon č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník, zákon č. 359/1999 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, zákon č. 292/2013 Sb. Zákon o zvláštních řízeních soudních, ale také zákon č. 363/2021 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Dle zákona č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník jsou ve věci odebrání dětí a jejich umístění do ústavního zařízení zásadní § 928, kde soud jmenuje dítěti poručníka, § 958, který pojednává o pěstounství, a dále § 971 o ústavní výchově.

V zákoně č. 292/2013 Sb. Zákon o zvláštních řízeních soudních se v § 452 hovoří o Předběžném opatření upravujícím poměry dítěte, v § 455 o Zastoupení nezletilého a v § 466 o Předmětu řízení, kde mimo jiné soud rozhoduje také o výživě dítěte, styku s dítětem, jeho zastupování, rodičovské odpovědnosti aj.

Z toho vyplývá, že není možné, aby o odebrání dítěte z rodiny a jeho předání do dětského domova rozhodnul někdo jiný než soud. Legislativa České republiky žádnou jinou alternativu neumožňuje a je v této záležitosti vždy nutná spolupráce Orgánu sociálně-právní ochrany dětí se soudem.

2 Volný čas dětí v dětských domovech

Děti umístěné v dětských domovech jsou v rámci zařízení aktivně vedeny k různým volnočasovým činnostem. Aktivním trávením volného času tak u těchto dětí v ústavní výchově dochází k určitému uspokojování jejich dalších potřeb. Děti se učí vzájemné toleranci, jejich režim má řád, zvykají si na pravidelnost a disciplínu, jsou vedeny k tvořivosti i rozvoji fantazie, získávají své místo ve skupině svých vrstevníků i ostatních lidí, objevují sebe sama i svět, který je obklopuje, učí se přijímat prohru, i jak se vyrovnat s nezdarem a neztratit chuť do dalších aktivit. Dětem je prostřednictvím nabízených volnočasových aktivit umožněno aktivně rozvíjet svoji osobnost a individualitu.

2.1 Pedagogické aspekty volného času

Podle Pávkové (2002) je volný čas dobou, kdy si činnosti, které budeme dělat, můžeme sami svobodně vybrat, děláme je dobrovolně, rádi a přináší nám pocit uvolnění a uspokojení. Pojem volný čas tak zahrnuje odpočinek, rekreační činnosti, zábavu, zájmové činnosti a další. Nezahrnuje však vyučování, sebeobsluhu, povinnosti v rámci rodiny nebo výchovného zařízení, ani činnosti, které mají zabezpečit biologickou existenci člověka. V oblasti volného času dětí a mládeže je z výchovných důvodů žádoucí jeho pedagogické ovlivňování, a to z důvodu, že děti zatím nemají dostatek životních zkušeností, neumí se dobře orientovat ve všech oblastech zájmových činností, nedovedou odhadnout případná rizika, a je v tomto směru vhodné jejich citlivé vedení.

Průcha (2009) charakterizuje volný čas jako subjektivně vnímaný, svébytný, společensky a kulturně podmíněný a časem vymezený prostor, kde se jedinec nebo skupina osob svobodně seberealizuje prostřednictvím různě zaměřených činností a naplňuje tím tak své potřeby i zájmy. Stejně jako Pávková uvádí, že do kategorie volného času nepatří školní vzdělávání a práce ani činnosti spojené se sebeobsluhou.

Z hlediska významu využívání volného času je klasifikován na tři základní oblasti. Jsou to odpočinek, sloužící k regeneraci pracovních sil, zábava, vedoucí k regeneraci duševních sil, a rozvoj osobnosti, která umožňuje spoluúčast na vytváření kultury. Volnočasových aktivit se člověk účastní dobrovolně na základě svého rozhodnutí a očekávání a přináší mu uspokojení a nové zážitky (Hofbauer, 2004). S využíváním volného času jsou spojeny také aspekty jeho účelu, nebo funkcí, které zahrnují regeneraci, relaxaci, kompenzaci, ale plní také funkci výchovnou a sociálně-preventivní.

Volnočasové aktivity můžeme rozdělovat na organizované, v rámci školy, kroužků, sportovních oddílů a jiných, nebo neorganizované, individuální trávení volného času. Pedagogické působení na děti v oblasti volného času je má vést k aktivitě a socializaci, má jim nabízet možnost seberealizace, nabytí pocitu jistoty a bezpečí. Dítěti je tak umožněn rozvoj jeho osobnosti po stránce duševní, sociální i tělesné.

Volnočasové aktivity mohou také do jisté míry dětem nahrazovat potřebu sociálních kontaktů a rozvoj sociálních dovedností, kdy děti navazují nové kontakty a vztahy mimo dětský domov nebo školu. V případě sportovních aktivit tak také kompenzují jisté tělesné strádání, tyto aktivity napomáhají lepšímu rozvoji hrubé i jemné motoriky, učí děti zdravějším návykům, vedou je k soutěživosti a vychovávají je k disciplíně. Volnočasové aktivity jsou pro děti prospěšné také v oblasti emoční a může jimi být kompenzováno případné strádání dětí umístěných v ústavní péči.

2.2 Volný čas dětí v České republice

Oblast výchovy v době volnočasových aktivit nabízí množství zajímavých možností v rozvoji osobnosti dítěte. Zde vynikne jejich potenciál nejlépe při srovnání s formálním vzděláváním zejména ve škole. Svobodný výběr volnočasových aktivit, které přinášejí pocit naplnění a sebeuspokojení, ukazují s povinnou školní docházkou a s ní spojenými „nedobrovolnými aktivitami“ výrazný kontrast. Volnočasové aktivity vyvažují a naplňují svobodu v jednání i rozhodování a vedou tak děti k zodpovědnosti za vlastní chování. Volnočasové činnosti jsou také provázeny touhou a zájmem dítěte aktivitu prožít a zdokonalovat se, dítě je vnitřně motivováno. Zájmové činnosti jsou pro dítě také výrazně aktivizační, je to způsobeno jiným vedením a metodami, než jsou používány ve škole, kdy se dítě významně podílí na způsobu trávení volného času a jeho dalším naplňování (Průcha, 2009).

Dle výzkumné zprávy Nadace Proměny Karla Komárka nazvané České děti venku (2016), která se zabývá reprezentativním výzkumem zabývajícím se problematikou, kde a jak tráví děti svůj volný čas, a kdy bylo pro tento výzkum osloveno 1515 respondentů ve věkovém rozmezí 7 až 15 let, můžeme nahlédnout do skutečnosti, kdy v trávení volného času dětmi jsou velké rozdíly. Děti v současnosti v menší míře tráví svůj volný čas venku, i když je pro ně venkovní prostředí nejoblíbenější. Především děti ve městech v pobytu venku omezuje hlavně zhoršená dostupnost příjemného a bezpečného venkovního prostředí na rozdíl od dětí na vesnici či bydlicích v rodinném domě, kdy mohou využívat zahradu. Současné děti více

času stráví u různých médií, jako jsou televize, počítač, chytrý telefon nebo počítačové hry. Děti také v různé míře navštěvují sportovní oddíly, kroužky různého zaměření apod. Velký vliv na způsobu trávení volného času má sociální situace rodiny, její finanční možnosti a je svým způsobem ovlivňován i výší vzdělání rodičů (Hrubošová a Přerovská, 2016).

V současné době je volný čas dětí v České republice odlišný od trávení volného času dětí v minulosti. Děti skutečně tráví mnohem méně času venku a kvůli větší pracovní vytíženosti rodičů nebo horšímu sociálnímu zázemí, je u některých sociálních skupin volný čas dětí neorganizovaný a tím mnohem rizikovější pro vznik patologických jevů. Děti, které z různého důvodu nemají možnost trávit svůj volný čas smysluplně, se často dostávají pod negativní vliv různých závadových part, kde již od raného věku začínají páchat trestnou činnost a často také přicházejí do styku s návykovými látkami. Určitou spásou pro tyto děti mohou být různá nízkoprahová zařízení pro děti a mládež a je vhodné v této oblasti mezi dětmi i jejich rodiči dále šířit osvětu a seznamovat je s existencí podobných míst, která mohou dětem poskytnout azyl a nabídku rozličných aktivit pro trávení volného času.

2.3 Volný čas dětí v dětských domovech v České republice

V minulosti byla ústavní péče realizována ve zvláštních dětských zařízeních vedených v resortu zdravotnictví, dětských domovech v resortu školství a ústavech sociální péče pro handicapované v resortu sociálních věcí. Mezi zvláštní dětská zařízení pod správou ministerstva zdravotnictví patřily kojenecké ústavy pro děti do 1 roku a dětské domovy pro děti do 3 až 5 let. Děti sem byly umísťovány hlavně ze zdravotních důvodů. Začátkem šedesátých let se pojetí kojeneckých ústavů změnilo a zdravotní důvody přijetí nahradily důvody sociální. Pod ministerstvem školství byly vedeny dětské domovy, ale také výchovné a diagnostické ústavy. Ústavy sociální péče vedené pod ministerstvem práce a sociálních věcí se starají o děti s vážným mentálním postižením nebo s kombinací smyslového, mentálního a tělesného postižení. Funkce těchto zařízení pro děti a mládež byla v minulosti především v zajištění základních lidských potřeb, jako je ubytování, strava a vzdělávání, k vedení smysluplného trávení volného času tady nebylo věnováno příliš prostoru (Matějček, 1999).

Volný čas dětí umístěných v dětských domovech se v současnosti podobně jako u ostatních dětí v rodinách váže na finanční možnosti, dostupnost volnočasových aktivit v místě a časové možnosti.

Řada dětských domovů spolupracuje s různými nadacemi a společnostmi, které vhodným způsobem dle svých možností (finančním, materiálním nebo personálním) vypomáhají se

zajišťováním různých aktivit pro děti, jako jsou např. dětské tábory, lyžařské výcviky, vodácké nebo turistické pobyty apod. Děti tak mají možnost poznat aktivity, se kterými by se v původní biologické rodině jinak nesetkaly.

Pro děti z dětského domova je vhodné realizovat rozmanité volnočasové aktivity. Děti získávají větší rozhled, lépe se orientují v možnostech trávení volného času a je tím takto dosahováno lepší prevence a eliminace nevhodných a patologických vzorů z původní biologické rodiny.

U dětí, které se naučí vhodně a smysluplně trávit svůj volný čas, se tak zvyšuje naděje na jejich lepší budoucnost. Nejoblíbenějšími volnočasovými aktivitami dětí všeobecně jsou sportovní a pohybové aktivity ve venkovním i vnitřním prostředí, dále aktivity výtvarné či jiné zaměřené na tvoření, hraní her či různé relaxační techniky. Děti v rámci kroužků poznávají další osoby a navazují vztahy se svými vrstevníky a vedoucími i mimo dětský domov, což je pro ně přínosné v oblasti citové a vztahové. Dětem je umožněno samostatně se realizovat v jiném než ústavním prostředí, a to má kladný vliv na rozvoj jejich osobnosti i sebevědomí.

Přínosná je i vzájemná spolupráce mezi domovy v rámci společných aktivit jako jsou například sportovní soutěže nebo různá divadelní a kulturní vystoupení, kdy děti získávají náhled na fungování jiného zařízení a mají možnost navazovat přátelství také s dalšími dětmi, ke kterým je pojí podobný osud, tedy osud dítěte vyrůstajícího v dětském domově.

3 Dětský domov v Černé Vodě

V roce 2022 je dle statistiky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v České republice 138 dětských domovů, kde je umístěno 4247 dětí. Dětské domovy se řídí zákonem č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a a preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a jsou sem umísťovány děti ve věku od 3 do 18 let, případně do ukončení řádného denního vzdělávání a přípravy na budoucí povolání, nejdéle však do 26 let.

Děti umístěné v dětském domově jsou v plném přímém zaopatření zařízení a je jim tedy zajištěna strava, ubytování, ošacení, učební pomůcky, náklady spojené se vzděláváním a zdravotní péčí, kapesné a osobní dary, náklady na kulturní, sportovní a uměleckou činnost, ale také na potřeby spojené s volnočasovými aktivitami a rekreací.

3.1 Historie a současnost dětského domova v Černé Vodě

Dětský domov v Černé Vodě vzniknul v roce 1976 jako Dětský domov internátního typu s kapacitou 40 dětí. Jeho součástí byla i škola, kde si děti, zde umístěné plnily povinnou školní docházku. V roce 1996 se na základě rozhodnutí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy zařízení změnilo na Dětský domov rodinného typu s kapacitou 30 dětí a v roce 1998 proběhla budova dětského domova rozsáhlou rekonstrukcí a mohli tak vzniknout tři samostatné uzavřené rodinné skupiny s vlastním odděleným sociálním zařízením.

MŠMT bylo zřizovatelem Dětského domova Černá Voda do 30. 9. 2001, od 1. 10. 2001 je dětský domov příspěvkovou organizací Olomouckého kraje. Od roku 2004 byla kapacita dětského domova snížena na maximální počet 24 dětí, což odpovídá maximálnímu počtu dětí v rámci třech rodinných skupin dle § 4 zákona 109/2002 Sb. Jsou sem umísťovány děti obojího pohlaví ve věku od 3 do 18 let, v případě neukončené přípravy na budoucí povolání i déle, maximálně však do 26 let, a jsou zde i celé sourozenecké skupiny.

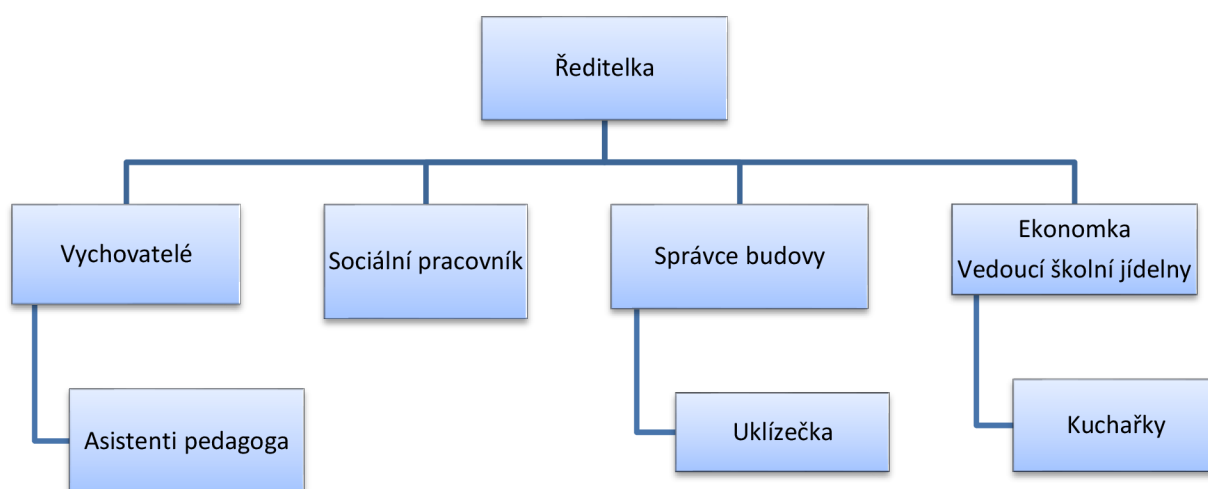
Děti jsou rozděleny do tří rodinných skupin po osmi dětech různého věku i pohlaví. Toto rozdělení má být co nejvíce podobné životu v běžné rodině, kde jsou děti různého věku sobě navzájem nápomocné v různých činnostech i jakýmsi náhradním sourozeneckým vzorem. V případě, že jsou v domově umístěny sourozenci, jsou součástí jedné sourozenecké skupiny společně, aby nedocházelo k dalšímu přetrhání už dosti narušených a křehkých vazeb mezi nimi.

Děti do Dětského domova v Černé Vodě umisťuje Dětský diagnostický ústav v Olomouci na základě předběžného opatření, případně nařízené ústavní výchovy. Děti zde umístěné zpravidla pochází ze špatných sociálních podmínek, kdy rodiče nejsou schopni zajistit jejich zdravý vývoj. Děti sem umístěné mohou být také s mentálním nebo menším fyzickým postižením, různými vývojovými vadami a případně nezávažnými poruchami chování.

3.2 Organizační struktura Dětského domova Černá Voda

V čele Dětského domova Černá Voda stojí ředitelka, která byla do své funkce jmenována na základě konkurzního řízení vyhlášeného Krajským úřadem Olomouckého kraje, za splnění podmínek, které ukládá §166 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláškou č. 54/2005 Sb., o náležitostech konkurzního řízení a konkursních komisích, ve znění pozdějších předpisů. Ředitelka je osobou zodpovědnou za chod celého zařízení a je v její kompetenci přijímat a propouštět zaměstnance, podepisovat smlouvy a jednat samostatně za Dětský domov Černá Voda.

Mezi zaměstnance, kteří jsou ředitelce Dětského domova Černá Voda přímo podřízeni, patří vychovatelé, sociální pracovník, správce budovy, ekonomka a vedoucí školní jídelny. Dalšími zaměstnanci dětského domova jsou: uklízečka, která je přímo podřízena správci budovy, kuchařky jsou přímo podřízené vedoucí školní jídelny a asistenti pedagoga, spadající pod vychovatele. Složení zaměstnanců v Dětském domově Černá Voda je dlouhodobě neměnné a stabilní, což dětem zde umístěným poskytuje také určitou jistotu a je pro ně přínosem.

Obr. 1 Organizační struktura Dětského domova Černá Voda

3.3 Děti v Dětském domově Černá Voda

Od září roku 2021 je v Dětském domově v Černé Vodě umístěno celkem 22 dětí. Je tady 12 děvčat a 10 chlapců. Nejmladší dítě má tři roky a nejstarší osmnáct let.

Děti v Dětském domově v Černé Vodě jsou velmi často i se svými sourozenci. Nejpočetnější sourozenecká skupina čítá pět dětí a další dvě jsou čtyřčlenné. Tyto děti, pocházející z jedné rodiny, jsou vždy společně také v rodinné skupině dětského domova a nedochází tak k jejich dalšímu odloučení. Bez vlastních sourozenců jsou zde pouze tři děti.

Všechny děti, umístěné v současné době v Dětském domově v Černé Vodě mají alespoň jednoho žijícího rodiče, který však není schopen se o děti řádně postarat. Většina dětí pochází ze sociálně slabých rodin, kdy rodiče ani nemají vlastní bydlení, někteří z rodičů jsou závislí na alkoholu či jiných návykových látkách. Pobyt dětí v dětském domově jim má zajistit zdravý vývoj a má je uchránit životu v nevyhovujících podmínkách.

Dvě z dětí v Dětském domově Černá Voda navštěvují mateřskou školu v Černé Vodě, pět dětí dochází na 1. stupeň základní školy v Černé Vodě, sedm dětí dojíždí denně autobusem na 2. stupeň základní školy v Žulové a tři děti se specifickými potřebami učení dojíždí každý den autobusem do obce Vlčice, kde je zřízeno odloučené pracoviště Základní školy Jeseník zřízené dle §16 odst. 9 Školského zákona.

Ze starších dětí jedna dívka dojíždí na Střední školu řemesel a odborné učiliště v Lipové-Lázních, kde navštěvuje dvouletou praktickou školu, jedna dívka navštěvuje Hotelovou školu Vincence Priessnitze v Jeseníku, jeden chlapec se učí na truhláře na Střední škole železniční, technické a služeb v Šumperku a jedna dívka dojíždí do Jeseníku na obor cukrářka na Střední škole gastronomie, farmářství a služeb.

3.4 Trávení volného času v Dětském domově Černá Voda

Pro děti umístěné v Dětském domově v Černé Vodě se mimo vyučování nabízí poměrně široká nabídka volnočasových aktivit, tyto aktivity pro děti zajišťuje a také hradí přímo dětský domov.

Děti předškolního věku mají možnost účastnit se kroužků, které nabízí Mateřská škola v Černé Vodě, a to výtvarný kroužek a hra na flétničku. Tyto kroužky probíhají v odpoledních hodinách v provozní době mateřské školy. Další aktivity pro tyto děti pak jsou možné přímo v dětském domově, a to formou pobytu na zahradě v areálu domova, kde je pro děti k dispozici hřiště, pískoviště, trampolína, bazén, hrací domeček, altán, klouzačka a

prolézačky. Děti mají pro venkovní hry možnost využívat míče, odražedla, kola či vyplnit volný čas na čerstvém vzduchu procházkou s kočárkem a panenkami po chodníku kolem hlavní budovy. Pro vnitřní aktivity jsou v dětském domově vyhrazeny herny vybavené hračkami, stavebnicemi a stolními hrami. Tyto nejmladší děti jsou vždy pod pečlivým dohledem dospělé osoby a jsou postupně vedeny k samostatnosti.

Pro děti mladšího a staršího školního věku už je nabídka volnočasových aktivit mnohem pestřejší. Tyto děti již dle svých zájmů a nadání navštěvují také kroužky mimo školu i dětský domov, kdy například dojíždějí do Jeseníku do Střediska volného času Duha, které nabízí kroužky různého zaměření či se účastní tréninků sportovních oddílů nebo oddílu mladých hasičů Černá Voda. Pro školní děti je nabídka volnočasových aktivit nejpestřejší také v rámci dětského domova, a to díky spolupráci s různými nadačními fondy, které dětem v domově financují táborové pobyty, lyžařské výcviky, cykloturistické výlety i pobyty vodácké.

Nejstarší děti z dětského domova se tady více soustředí na budoucí přípravu na povolání, kdy jim studium zabere mnohem více z volného času, a tak jsou již jejich volnočasové aktivity zaměřeny spíše směrem k odpočinkovým, relaxačním a sportovním činnostem. Většinou tráví svůj volný čas aktivním pohybem v přírodě, která je v okolí Černé Vody opravdu kouzelná.

Nabídka volnočasových aktivit dětí v Dětském domově Černá Voda je různorodá a má možnost si dle svých možností, schopností a zájmů vybrat každé z dětí. I děti, které případně ze zdravotních či jiných důvodů zrovna nemohou svoji oblíbenou volnočasovou aktivitu provozovat nepřicházejí zkrátka. Pedagogičtí pracovníci jim jsou schopni nabídnout náhradní program, kdy se děti věnují například výtvarné činnosti či pracím na zahradě, kde nechybí ani zeleninové záhony, ovocné stromy a keře, bylinková zahrádka a květiny. Děti při venkovních aktivitách také hojně využívají dřevěný zahradní altán, který nabízí spoustu prostoru právě například k výtvarným či jiným rukodělným aktivitám na čerstvém vzduchu.

Děti umístěné v Dětském domově Černá Voda mají možnost se na plánování dalších volnočasových aktivit svým dílem podílet. Je jim umožněno navrhnout činnosti, které by rády dělaly například v době víkendů či prázdnin v průběhu školního roku. Děti tak často rády využívají možnosti navštívit kino či plavecký bazén v České Vsi nebo Javorníku, kluziště nebo sportovní haly v Jeseníku apod.

3.5 SWOT analýza Dětského domova v Černé Vodě

SWOT analýza je metodou, která napomáhá zhodnotit zjištěný současný stav, reálné možnosti a případná rizika ovlivňující další fungování i rozvoj zařízení. Tato analýza napomáhá dalšímu strategickému plánování směřování organizace v budoucnosti a porozumění jejich potřeb ve vztahu k vnějšímu prostředí. Název SWOT je odvozen od původních anglických názvů, tedy Strengths – silné stránky, Weaknesses – slabé stránky, Opportunities – příležitosti a Threats – hrozby.

V levé části SWOT analýzy zpracováváme skutečnosti, které mají na stávající i budoucí fungování zařízení pozitivní dopad a zvyšují tak jeho kvality, jsou to silné stránky, na kterých je možno stavět a příležitosti k dalšímu zkvalitňování služeb a vylepšování pozice domova ve vztahu ke společnosti.

V pravé části se uvádí skutečnosti a hrozby s negativním důsledkem na fungování a chod zařízení. Tyto informace mají vést k přípravě na potlačení a zmírnění negativních důsledků. Jsou zde slabé stránky, které svým dílem oslabují a snižují kvalitu fungování zařízení a hrozby, na které je potřeba se zaměřit.

Dalším z možností dělení SWOT analýzy je její rozbor na působení vnitřních a vnějších vlivů. Vnitřními vlivy jsou ovlivňovány silné a slabé stránky a zařízení je může do určité míry svými opatřeními ovlivnit. Vnějšími prostředím jsou ovlivňovány příležitosti a hrozby, které existují a působí na zařízení nezávisle z okolního prostředí (Domanská, 2008).

Vize organizace

- Péče o děti svěřené na základě předběžného opatření či rozsudku o ústavní výchově
- Zajištění zdravého vývoje dětí
- Výchova a vedení dětí k samostatnosti
- Příprava dětí na samostatný život v dospělosti
- Ochrana dětí před nežádoucími vlivy společnosti
- Začlenění dětí do společnosti
- Zajištění bezpečného kontaktu s biologickou rodinou
- Předávání dětí do pěstounské péče
- Ziskávání finančních prostředků ze stávajících i nových zdrojů, propagace
- Udržování odbornosti a zvyšování kvalifikace zaměstnanců
- Zajišťování potřebných úprav a oprav

Silné stránky

- Dlouholeté zkušenosti, bohatá historie dětského domova
- Kvalifikovaní a zkušení zaměstnanci
- Loajalita zaměstnanců a jejich vysoké pracovní nasazení i v období pandemie
- Blízkost přírody a čisté životní prostředí
- Možnost společného umístění sourozeneckých skupin

Slabé stránky

- Špatná dopravní dostupnost
- Větší dojezdová vzdálenost k lékařům a na úřady
- Chybějící prostory pro vnitřní sportovní aktivity dětí
- Menší nabídka kulturně-společenských akcí
- Omezená nabídka volnočasových aktivit v obci
- Vysoký věk stávajících odborných pracovníků

Příležitosti

- Spolupráce s místními organizacemi a firmami
- Spolupráce s externími odbornými pracovníky
- Zviditelnění dětského domova při společenských akcích v regionu
- Navázání další spolupráce s nadacemi a fondy
- Vhodné úpravy v okolí budovy

Hrozby

- Zhoršující se stav budovy
- Riziko ze strany vzrostlých stromů na zahradě dětského domova
- Nedostatek finančních prostředků
- Zvyšující se počet dětí experimentujících s omamnými a psychotropními látkami a dětí se závažnými poruchami chování

3.5.1 Vize organizace

Vize organizace spočívá v péči o ohrožené děti svěřené na základě předběžného opatření nebo rozsudku o ústavní výchově. Dětský domov má přispět k zajištění zdravého vývoje dětí, jejich výchově a vést děti k samostatnosti. Dětský domov také pomáhá připravovat děti na jejich budoucí život v dospělosti.

Hlavním úkolem dětského domova je ochrana dětí před nežádoucími vlivy společnosti, jejich začlenění do společnosti a také se stará o zajištění bezpečného kontaktu s biologickou rodinou, případně připravuje a předává děti do pěstounské péče.

Nutností je také získávání finančních prostředků ze stávajících a nových zdrojů a vhodná propagace dětského domova a spolupráce s jeho sponzory. V neposlední řadě je také nutné dbát na udržování odbornosti a zvyšování kvalifikace nejen pedagogických pracovníků a zajišťování potřebných úprav a oprav.

3.5.2 Silné stránky

Silné stránky Dětského domova v Černé Vodě spatřuji ve směru dlouholetých zkušeností dětského domova. Zázemí zde tvoří zkušení a kvalifikovaní zaměstnanci, kteří jsou k svému zaměstnavateli loajální a pracují ve vysokém nasazení.

Výhodou je také umístění dětského domova v blízkosti přírody, v čistém životním prostředí a také v možnosti přijímat sourozenecké skupiny pro jejich společné umístění.

Dětský domov v Černé Vodě má perspektivu i do budoucna právě pro vhodné podmínky zdravého vývoje dětí a jejich přípravu do života soužitím dětí v malých rodinných skupinách, které mají co nejvíce přiblížit život v rodině.

3.5.3 Slabé stránky

Výraznou slabou stránkou je horší dopravní dostupnost, která je značně omezující také pro případné rodinné návštěvy dětí odkázané na hromadnou dopravu. V blízkosti dětského domova je sice autobusová zastávka, ale frekvence spojů především o víkendech je velmi sporadická. Nejbližší vlaková stanice je v nedalekém městě Žulová.

Slabou stránkou je také větší dojezdová vzdálenost k lékařům a na úřady a také malá nabídka kulturně-spoločenských akcí v obci, které by byly vhodné pro zviditelnění dětského domova.

Dalším úskalím je zcela chybějící vnitřní prostor pro sportovní aktivity dětí, který by mohl být využíván za nepříznivého počasí. Děti tak mají k dispozici pouze herny při rodinných skupinách, které však slouží spíše jako obývací pokoj a nejsou pro větší pohybové aktivity vhodné.

3.5.4 Příležitosti

Možné příležitosti jsou v udržování a upevňování vazeb s místními i vzdálenějšími organizacemi, firmami, nadacemi i fondy, které tak mohou být nápomocny v získávání dalších finančních prostředků pro chod a aktivity dětského domova. Je vhodné více zapracovat na zviditelnění dětského domova zejména při různých kulturně-spoločenských akcích v regionu.

Jako vhodná příležitost se nabízí spolupráce s externími zaměstnanci jako jsou psycholog, psychoterapeut nebo logoped, a to z důvodu horší dostupnosti této péče přímo v místě dětského domova.

3.5.5 Hrozby

V současnosti největší hrozbou je nedostatek finančních prostředků, zhoršující se stav budovy dětského domova i možné riziko ze strany vzrostlých starých stromů na zahradě dětského domova.

4 Literárně-historicky zaměřené volnočasové aktivity

Literárně-historicky zaměřené volnočasové aktivity můžeme zařadit mezi zájmové činnosti esteticko-výchovné, přesněji literárně-dramatické i zájmové činnosti společenskovední. Práce s textem nebo knihou, jejich četba, reprodukční činnosti, ale i poznávání významných míst a objektů, historických souvislostí, mohou být pro děti velmi zajímavé a přínosné.

4.1 Význam využití literárně a historicky zaměřených aktivit

Otevírají se tady možnosti nenásilného vedení dětí k lásce k přírodě, k ochraně životního prostředí, podněcování jejich přirozené zvědavosti a touze po poznávání nových zkušeností i míst, odhalování tajemství a poznávání neznámého. Děti se ve skupině v rámci tábora učí vzájemné toleranci k potřebám druhých, jsou vedeny k pomoci sobě navzájem a učí se spolupráci.

Děti se v raném věku učí spontánně, ale také pod vlivem dospělých. Pro malé děti je inspirativní učit se pomocí napodobování druhých a využívat tzv. kompetenčního vzoru. Tímto vzorem nemusí být vždy dospělá osoba, ale i mírně starší nebo zkušenější kamarád, kterému se mohou svým výkonem snadněji přiblížit. Takovéto vzdělávání v rámci skupiny dětí podobného věku je velmi přínosným způsobem sociálního učení (Mareš, 1998).

Práce s literaturou je pro děti přínosem v mnoha směrech. Přirozeně rozšiřuje slovní zásobu dětí a podněcuje jejich představivost, děti se snadněji, než dospělí vcítí do děje a tím je zintenzivněno jejich prožívání samotného děje. Ve spojení s historií je dětem nabídnuta srozumitelná podoba faktů a jejich vzdělávání je tak rozšířeno o další možnosti. Při práci s knihou očekáváme podněcení zájmu dětí o něco nové a touhu po získání odpovědí na otázky, které vyvstaly v průběhu seznámení se s příběhem.

Podle Čechové a Styblíka (1998) se při aktivitách spojených s literárním textem můžeme inspirovat různými vyučovacími metodami, které nás mají dovést ke stanovenému cíli. Jde např. o motivaci, k naladění dítěte na zájem o obsah textu, dále je vhodné kombinovat monologickou metodu s metodou rozhovoru, s ověřováním porozumění textu, a používáním češtiny také dbáme na rozvoj schopností u dětí komunikovat spisovným jazykem.

Vzhledem k věku dětí, kterým je projekt tábora určen, je velmi vhodnou vzdělávací metodou především hra, o které často hovořil i Komenský. Hra má své poslání v oblasti

vzdělávací i výchovné a u dětí je přijímáno učení tímto způsobem velmi přirozeně. Hrou se u dětí mimo jiné rozvíjí myšlení, tvořivost, aktivita i estetické cítění (Mojžíšek, 1998).

Při vymežování výchovných cílů tohoto projektu je vhodné zaměřit se především na naplňování afektivních cílů, které jsou základem. Afektivní cíle ovlivňují emoční prožívání, postoj a hodnotovou orientaci dětí. Krathwohl (in Kühlová, 1997) rozlišuje v hodnocení afektivních cílů pět kategorií. První z kategorií je vnímání, očekáváme tedy, že dítě bude přijímat a vnímat obsah textu. Druhou kategorií je reagování, kdy dítě je aktivní a hledá způsoby, jak situaci řešit. Třetí kategorií je oceňování hodnot, dítě dokáže rozeznat, co je užitečné, žádoucí a co nevhodné. Čtvrtou kategorií je integrování, kdy si již dítě vytváří vlastní systém hodnot a poslední pátou kategorií je systém hodnot, které se stávají součástí charakteru osobnosti dítěte.

Druhou skupinou cílů, na které je projekt zaměřen, jsou cíle psychomotorické, které vedou k osvojení si psychomotorických dovedností, rozvoji slovní zásoby, řeči, manipulace s nástroji a pohybovým dovednostem. Psychomotorické cíle je možné odlišovat stupni podle Davea: nápodoba, manipulace, zpřesňování, koordinace, automatizace (Kalhous, Obst, 2002), nebo podle Simpson, která je rozděluje na vnímání, zaměřenost, řízenou odezvu, zautomatizování, složité úkony, přizpůsobování a vytváření.

V neposlední řadě, i když ne prioritně, se naplňují také cíle kognitivní. Americký psycholog Bloom rozdělil kognitivní cíle do šesti stupňů, které výstižně popisuje slovesem, které je má charakterizovat a jejich splnění na sebe postupně navazuje. Jde o tyto úrovně: zapamatovat si, porozumět, aplikovat, analyzovat, hodnotit, tvořit. (Průcha, 2009). Toto řazení je dle původní Bloomovy taxonomie pocházející z 50. – 60. let minulého století. V 90. letech 20. století pak byla ještě upravena a vznikla revidovaná Bloomova taxonomie, která zahrnuje navíc i dimenzi znalostní (poznání) a dimenzi kognitivních procesů (poznávání).

Také Niemierko má vlastní taxonomii kognitivních cílů, kde odlišuje úroveň vědomostí a dovedností. Všechna tato hodnocení afektivních cílů jsou ve svých úrovních nastaveny od nejjednoduššího k nejsložitějšímu, kdy na sebe jednotlivé stupně v procesu vzdělávání navazují.

V rámci projektu je také důležité zařazení odpočinkových a rekreačních činností do táborevého režimu dne, a to z důvodu, že v průběhu dne kolísá aktivita a výkonnost dětí. Je nutné brát ohled na věk dětí, kdy se mladší děti snadněji unaví, zohlednit jejich zdravotní stav,

celkovou kondici i únavu a vhodně tak naplánovat střídání různě náročných aktivit v průběhu celého dne, tak aby děti měly z konání aktivit radost a byly jim přínosem (Pávková, 2002).

4.2 Využití knihy *Pohádky a pověsti z Rychlebských hor* ve volnočasových aktivitách

Pro projekt Týdenního pobytového tábora pro děti z Dětského domova v Černé Vodě jsem zvolila poutavou knihu Karla Jedonka *Pohádky a pověsti z Rychlebských hor*. Kniha je psaná i pro mladší děti srozumitelným jazykem, popisuje krásnou přírodu a místa v drsných a tajemných Rychlebských horách, tedy v nedalekém okolí Černé Vody, kde dětský domov sídlí. Děti z dětského domova v Černé Vodě se díky nadacím dostanou v rámci různých pobytových akcí do vzdálenějších míst v České republice i v zahraničí, ale bezprostřední okolí je pro ně i nadále neznámé, proto jsem zvolila toto téma a kniha Karla Jedonka je pro tuto myšlenku velmi vhodná.

V knize se děti setkávají s pohádkovými postavami z Rychlebských hor a dalšími nadpřirozenými bytostmi, které jsou vhodné jako průvodci dětí mladšího školního věku, na které je projekt dětského tábora zaměřený.

Najdeme v ní kapitoly nazvané Sedlo Peklo a Stříbrný potok, Venušiny misky, O porodní bábě z Uhelné, Vidnavský balvan, Sedm křížů, Hrad Rychleby – Pustý zámek, Kovadlina, Jeskyně Na Pomezí, Švédové ve Vápenné, Borůvková hora, Jánský Vrch a Lom Vaněk. Kniha je doplněna poutavými, barevnými ilustracemi Kateřiny Preisové a byla poprvé vydaná v roce 2015 v nákladu 1000 ks, v roce 2019 už byl vydán čtvrtý dotisk dalších 1000 ks. Autor Karel Jedonek dále do roku 2021 napsal již další tři díly *Pohádek a pověstí z Rychlebských hor*, které původní knihu rozšiřují o další nové příběhy k zajímavým místům v Rychlebských horách.

5 Dětský tábor pro děti z dětského domova

Dětský tábor pro děti z dětského domova v Černé Vodě se bude konat v období letních prázdnin, a to v rozsahu jednoho týdne. Plánovaný je od pátečního odpoledne do odpoledne čtvrtku následujícího týdne. Je to tábor pro děti mladšího školního věku, přizpůsobený jejich potřebám, zdraví i kondici.

5.1 Téma a cíle dětského tábora

Hlavním tématem dětského tábora je seznámení dětí s tajemnou a krásnou přírodou přilehlých Rychlebských hor, objevování a poznávání nových míst, jejich historie a přírodních zajímavostí. Tohoto bude dosaženo za pomoci knihy *Pohádky a pověsti z Rychlebských hor*, kdy budou využity jednotlivé příběhy pro zaujetí a přiblížení i pro mladší děti.

Hlavní cíl tábora je zaměřen především na naplňování afektivních cílů, děti budou vedeny k bezpečnému pohybu a orientaci v přírodě a neznámém terénu. Poznají nová místa ve svém okolí, jejich historii a budou o nich umět vyprávět, což jim bude přínosem i v oblasti kompetencí komunikačních. Děti se při táborových aktivitách budou učit vzájemné spolupráci, dostanou možnosti vytvořit si přátelské vztahy mezi sebou, a tím u nich budou posilovány sociální kompetence. Dalším z cílů tábora je rozvíjet kognitivní kompetence dětí, to znamená, že se děti budou učit porozumět textu a pracovat s ním. Tím se vhodně podporuje jejich představivost a vcítění se do literární postavy.

Děti se budou na táboře hravou, tedy jim nejbližší formou, učit úctě i respektu k přírodě a poznají pro ně nové možnosti trávení volného času i rozvíjení vlastní osobnosti.

5.2 Organizační zabezpečení dětského tábora

Týdenní pobytový tábor pro děti z Dětského domova Černá Voda je plánovaný jako nízkonákladový, se zajištěním financí i personálu z vlastních zdrojů, případně dobrovolníků z řad studentů pedagogických oborů, kteří si budou moci činnosti v rámci tábora vykázat jako studijní praxi. Bude výhradně pro skupinu dětí z dětského domova v Černé Vodě.

4.2.1 Cílová skupina – účastníci

Tábor je určen pro děti mladšího školního věku umístěné v dětském domově v Černé Vodě, které již zvládají sebeobslužné činnosti, avšak ještě neztratili touhu po poznávání a jistou hravost. Projekt tohoto tábora je tedy zpracován pro děti ve věku 6 až 12 let, které tvoří

nejpočetnější skupinu dětí umístěných v Dětském domově Černá Voda. Plánovaný počet účastníků je 10 dětí, z toho 6 dívek a 4 chlapci.

Děti i ostatní personál dětského domova budou s předstihem seznámeni o plánování dětského tábora, termínu jeho konání, zajištění ubytování, dopravy i stravování.

4.2.2 Personální zajištění

Personálně bude tábor zajištěn dvěma vedoucími, jedním instruktorem a jednou kuchařkou. Jeden z vedoucích bude disponovat zdravotnickým vzděláním a zajišťovat tak i pozici zdravotníka. Všechny tyto osoby jsou z řad stávajících zaměstnanců dětského domova a dobrovolníků, řádně proškolené a kompetentní, vlastníci řidičské oprávnění i psychologický posudek pro osobnostní způsobilost k pedagogické profesi.

4.2.3 Materiální a finanční zajištění

Plánovaný týdenní pobytový tábor pro děti z Dětského domova v Černé Vodě je zamýšlený jako nízkonákladový s využitím vlastních zdrojů dětského domova a jeho kmenových zaměstnanců. Tábor bude financován z finančních prostředků získaných z prodeje výrobků dětí a zaměstnanců dětského domova na Vánočním a Velikonočním jarmarku v Tančírně v Račím údolí. Jedná se konkrétně o úhradu za ubytování a dopravu během tábora, případně vstupné aj., tedy výdaje mimořádné oproti pobytu dětí v dětském domově.

Ubytování bude zajištěno po předchozí rezervaci termínu na lovecké chatě Srub nedaleko od obce Nýznerov (Příloha č. 1, 2, 3, 4), která je ve vlastnictví společnosti Arcibiskupské lesy a statky Olomouc s.r.o. Do chaty není přivedena elektřina ani voda, je zde možnost vytápění a vaření na kamnech na dřevo, venkovní posezení s ohništěm, zastřešené posezení s krbem a suchá toaleta. V těsné blízkosti chaty protéká Stříbrný potok. Chata má devět lůžek, 9 dětí tedy bude spát na postelích a jedno dítě a dospělí na rozloženém lehátku a karimatkách na zemi.

Doprava do místa konání tábora i na další místa v průběhu pobytu bude dle počasí, vzdáleností a kondice dětí zajištěna pěšky případně autobusem či vlakem. V nutných případech, týká se i zásobování, za použití služebního automobilu.

Stravování bude zajištěno v místě ubytování, tedy na chatě, kde bude kuchařka připravovat teplou i studenou stravu pro děti i dospělé na každý den. V případě celodenního výletu mimo dosah místa ubytování dostanou sebou účastníci tábora balíček se stravou a bude jim podávána teplá večeře. Kuchařka rovněž zajistí dostatečné množství nápojů pro všechny

k zajištění optimálního pitného režimu. Zásobování potravinami bude probíhat prostřednictvím dětského domova a jejich dopravou na chatu. Náklady za stravu, tak nebudou účtovány na vrub nákladů tábora. Z důvodu potřeby udržet některé potraviny v chladu, budou tyto krátkodobě uloženy v uzavíratelných plastových bednách a nádobách v potoce za dodržení hygienických předpisů.

Dalším potřebným materiálním zajištěním budou psací potřeby, pastelky, nůžky, lepidlo, vodové barvy, křídly, pásmo, provázky, kolíčky, papíry, mapy Jeseníků a Rychlebských hor a také odměny pro děti.

5.3 Program týdenního tábora pro děti z dětského domova

5.3.1 Den první – pátek

Pátek bude dnem zahájení týdenního pobytového dětského tábora. Plánovaný přesun z dětského domova v Černé Vodě do místa ubytování na chatu Srub je v odpoledních hodinách.

Cíl aktivit prvního dne: vnímání textu a tématu tábora, nápodoba při používání pomůcek a porozumění čteného textu

12:00 hod. – 13:00 hod. Zahájení tábora na zahradě dětského domova v Černé Vodě.

13:00 hod. – 18:00 hod. Putování na chatu Srub.

Putování se začne autobusem z autobusové zastávky Černá Voda, lom do Žulové, a odtud poté 10,5 km pěšky po modré turistické trase do Nýznerova na chatu Srub, kde bude po dobu tábora zajištěno ubytování. Děti budou mít na cestu při sobě pouze malé batůžky s pitím a svačinou, pláštěnkami a teplákovými soupravami pro případ změny počasí a ochlazení, ostatní věci a potraviny budou převezeny na místo služebním automobilem.

Toto první pěší putování se uskuteční i v případě nepříznivého počasí a zahájí tak tábor plný dobrodružství, tajemných míst, překvapení a pohádkových bytostí.

V půli turistické trasy mezi Žulovou a chatou Srub se na toku Stříbrného potoka nacházejí Nýznerovské vodopády (Příloha č. 5), které jsou vyhlášenou přírodní památkou. Vodopády jsou tvořeny sto metrů dlouhou soutěskou a voda zde na svých jednotlivých dvou až tří metrových vodopádech překonává výšku čtrnácti metrů. Je to místo fascinující, s křišťálově čistou, ledovou vodou a je zde třeba při pohybu dbát zvýšené opatrnosti kvůli riziku pádu z výšky. V přístřešku v místě Nýznerovských vodopádů bude svačina.

Po odpočinku a svačině se skupina vydá na zbývající část cesty. Čeká ji další stoupání, od rozcestníku a dalšího přístřešku ve Stříbrném údolí, po zelené turistické značce.

18:00 hod. – 18:45 hod. Příchod na chatu, vyzvednutí zavazadel, večeře.

18:45 hod. – 19:30 hod. Seznámení se s chatou, jejím blízkým okolím, pravidly chování na táboře, vybalování a rozdělení lůžek po celou dobu tábora.

19:30 hod. – 20:00 hod. Hygiena.

20:00 hod. – 20:30 hod. Dětem bude představena kniha *Pohádky a pověsti z Rychlebských hor* (Příloha č. 6), která je bude celým táborem provázet. Děti se dozví, že kniha obsahuje pohádky a pověsti z míst, kde se tábor koná a která budeme v příštích dnech společně objevovat. Poté bude malým táborníkům přečten první z příběhů nazvaný Sedlo Peklo a Stříbrný potok (Příloha č. 7).

20:30 hod. – 21:00 hod. Děti zhodnotí svůj první den tábora a promluví o svých očekáváních. Vedoucí je povzbudí a pomůže jim v případě, že nebudou umět najít správná slova, případně se budou ostýchat otevřeně mluvit před ostatními. Po reflexi uplynulého dne bude následovat spánek a noční klid.

5.3.2 Den druhý – sobota

Druhý den tábora bude sloužit k poznávání okolí chaty. Děti si projdou s vedoucími blízká místa, les a seznámí se jaká nebezpečí na ně mohou při pohybu i pobytu v přírodě číhat.

Cíl aktivit druhého dne: reagování při řešení úkolů, manipulace s nástroji, aplikace znalostí

07:00 hod. – 07:20 hod. Budíček a ranní hygiena, stlaní lůžek.

07:20 hod. – 07:30 hod. Krátká rozcvička k protažení těla a rozhýbání se na čerstvém vzduchu na prostranství před chatou.

07:30 hod. – 08:00 hod. Snídaně, úklid jídelní části a nádobí po snídani.

08:00 – 08:15 hod. Seznámení dětí s celodenním programem a plánovanými aktivitami.

08:15 – 09:30 Vedoucí i děti si posedají na lavičkách okolo ohniště a připomenou obsah včera večer přečteného prvního příběhu z knihy *Pohádky a pověsti z Rychlebských hor* nazvaný Sedlo Peklo a Stříbrný potok (Příloha č. 7). S dětmi bude rozebrána problematika vztahů mezi postavami v příběhu a následovat bude další aktivita.

Aktivita: Jaký jsem?

Cíl: rozvoj představivosti a slovní zásoby, odstranění ostychu a strachu projevit se před ostatními, získání sebevědomí a jistoty ve vlastní schopnosti

Pomůcky: klobouk, kartičky s nadepsanými povahami a vlastnostmi (Příloha č. 8)

Postup: Vedoucí nechá děti vylosovat si z klobouku lísteček se slovem charakterizujícím povahu nebo vlastnost člověka (např. chamtivec, lhář, hodný člověk apod.). Děti si svůj lísteček přečtou a popřemýšlí, jak uvedenou osobu představí, aniž by přímo prozradily, o

koho jde. Vedoucí vyvolá první z dětí, to sehraje krátkou scénku a ostatní děti mají poznat, jakým je člověkem. Pokud si děti nebudou jisté, jak svoji postavu uvést, vedoucí je jim nápomocen, případně jim pomůže zahrát představení ve dvojici.

09:30 – 09:45 hod. Svačina.

09:45 – 12:00 hod. Tato aktivita bude zaměřena i na další část příběhu, kdy byl Hanes přijat do služby, kde měl za úkol topit a přikládat pod kotlem. V chatě je sporák na dřevo a je tedy také nutné se postarat o dostatek dřeva na topení. Následovat bude vycházka do lesa v blízkosti chaty, kdy bude sbíráno v lese dřevo a nošeno k chatě, aby bylo zajištěno dostatek topiva pro vaření, přitápění si v případě chladných nocí a na táborák. Děti se tak seznámí s okolím chaty, budou vědět, kterým směrem je potok a kterým směrem vedou turistické trasy v okolí. Budou se učit pohybovat se v lese tiše a bezpečně, tak aby nezranily sebe nebo kamarády.

12:00 – 12:45 hod. Hygiena, oběd.

12:45 – 14:00 hod. Odpolední klid, kdy si děti mohou zdřímnout, poležet si a odpočívat, číst si nebo zahrát deskové hry.

14:00 – 16:00 hod. Průzkum Stříbrného potoka protékajícího kolem chaty Srub a vycházka proti jeho proudu. Pro děti je v případě horkého počasí možnost se příjemně ochladit a prozkoumat také dno potoka v jeho mělkých místech, kdy děti jistě zaujme v pohádce zmíněná možnost zjistit proč se potok jmenuje zrovna Stříbrný. Děti budou mít příležitost se seznámit s faunou a florou v okolí potoka. Při chůzi na břehu i v korytu potoka je potřeba zachovat zvýšenou opatrnost při pohybu na kluzkých kamenech, aby nedošlo ke zranění.

16:00 hod. – 16:30 hod. Svačina.

16:30 hod. – 18:00 hod.

Aktivita: Nejdělsí vodovod

Cíl: rozvoj spolupráce mezi dětmi a komunikace mezi nimi, podpora představivosti a schopnosti pracovat s materiály kolem sebe, bezpečný pohyb v přírodě

Pomůcky: přírodní materiály v okolí chaty (kůra stromů, dřevo, stébla trávy, listy lopuchů apod.), nádoba na vodu, pásmo

Postup: Děti budou vedoucím rozděleny do dvou, pokud možno co nejvíce vyrovnaných skupinek a vyzvány k vybudování co nejdělsího vodovodu z přírodních materiálů kolem chaty

pro přepravu vody. Dětem bude k dispozici cokoli najdou v okolí chaty a budou moci použít pro vybudování jakéhosi vodovodu nebo funkčního korýtka pro přepravu vody. Vedoucí bude dětem nápomocen, pokud si nebudou vědět rady, jak materiál použít, případně bude-li nutná nějaká jeho úprava. Dětem bude dán časový limit, po který mohou na svém díle pracovat a vyhrává to družstvo, které dokáže vodu přepravit po delším úseku. Vítězství bude ověřeno přeměřením vodovodu, kterým voda skutečně poteče po nalití vody na jeho vyšším konci. Během činnosti dětí je nutné dbát na jejich bezpečnost při pohybu v okolí a sbírání přírodních materiálů k použití na stavbu vodovodu. Je vhodné také dohlédnout, aby v důsledku rivality mezi družstvy nedocházelo k poškozování stavby druhého družstva.

18:00 hod. – 18:30 hod. Děti si za pomoci vedoucích zkusí spojit oba vytvořené vodovody a vyzkouší si jejich funkčnost v nové, prodloužené verzi. Mohou doplňovat další materiály a vylepšovat tak společnou stavbu, radit si a využívat zkušeností opačného družstva. Tato činnost má sloužit k uvolnění napětí mezi družstvy, zklidnění a společné hře. V případě, že budou mít děti mokré oblečení, tak se převléknou a připraví k večeři.

18:30 hod. – 19:00 hod. Večeře.

19:00 hod. – 19:30 hod. Večerní hygiena

19:30 hod. – 20:00 hod. Zhodnocení uplynulého dne. Děti dostanou prostor vyjádřit se, jak se jim uplynulý den líbil, co je zaujalo a co se jim případně nelíbilo. Budou mít možnost promluvit i o vztazích mezi nimi a co by si přáli změnit.

20:00 hod. – 21:00 hod. Zpívání s dětmi při kytarě a čtení dalšího příběhu z knihy *Pohádky a pověsti z Rychlebských hor Venušiny misky* (Příloha č. 9), které budou místem pro putování v dalším dni. 21:00 hod. – 07:00 hod. Spánek a noční klid.

5.3.3 Den třetí – neděle

Neděle bude dnem putovním a děti jej tedy nestráví v blízkosti chaty, kde jsou ubytovány. Ráno se vydají na cestu na Venušiny misky, se kterými se seznámily při čtení před spaním. Sebou budou mít malé batůžky s pláštěnkou, pitím, svačinkami a pár kousky oblečení pro případ potřeby se přiblédnout nebo převléct.

Cíl aktivit třetího dne: vnímání obsahu textu, manipulace a zpřesňování při pobytu a pohybu v přírodě, analýza prostředí v terénu

07:00 hod. – 07:20 hod. Budíček, ranní hygiena, stlaní lůžek.

07:20 hod. – 07:30 hod. Krátká rozcvička a rozhýbání se.

07:30 hod. – 08:00 hod. Snídaně, úklid nádobí po snídani.

08:00 hod. – 08:45 hod. Seznámení dětí s náplní dnešního dne, kterou je výprava na Venušiny misky. Příprava a balení si batůžků na cestu.

08:45 hod. – 09:15 hod. Děti budou služebními auty přepraveny od chaty Srub do města Žulová, které bude výchozím bodem pro dnešní putování.

09:15 hod. – 10:00 hod. Skupina se vydá z náměstí města Žulová po modré turistické značce trasou vedoucí přes Boží horu, kde je u poutního kostela Panny Marie Bolestné (Příloha č. 10) s krásnou vyhlídkou do okolí vhodné místo pro odpočinek a svačinu.

10:00 hod. – 12:00 hod. Putování pokračuje dále po modré turistické značce kolem rybníků, kdy další zastávkou bude rybník U dubu (Příloha č. 11), který je pojmenovaný podle v regionu nejstarším dubu s odhadovaným stářím 420 let.

12:00 hod. – 14:00 hod. V místě rybníku je útulna s tábořištěm, kde si děti k obědu opečou špekáčky a odpočinou před dalším putováním. Před rozděláním ohně však bude opět nutné nasbírat v okolí dostatek dříví. Po obědě, delším odpočinku, úklidu kolem tábořiště a řádném uhašení ohně se skupina vydá na poslední část své cesty ke stanovenému cíli.

14:00 hod. – 16:30 hod. Putování od rybníku U dubu dále po modré turistické značce směrem na Venušiny misky, které jsou národní přírodní památkou již od roku 1971. V místě Venušinych misek je třeba dbát zvýšené opatrnosti pro pohybu po skalách. Děti si mohou prozkoumat jednotlivé prohlubně a misky, které vznikaly v žule vlivem erozí, a které jsou dle pověstí a příběhů skalním městečkem skřítků Venušáneků. Zde děti sní svoji druhou svačinu a naberou sílu pro závěr putování.

16:30 hod. – 18:00 hod. Pokračování pěšího putování z Venušinych misek bude na vlak do Kobylé nad Vidnávkou, odkud se výprava vlakem přesune na nádraží do Žulové. Tady na ně již budou čekat automobily k dopravě dětí na chatu. Celodenní pěší trasa pro putování dětí je v délce 12,5 km.

18:00 hod. – 18:30 hod. Příjezd na chatu, vybalení si batůžků.

18:30 hod. – 19:00 hod. Večeře.

19:00 hod. – 19:30 hod. Večerní hygiena.

19:30 hod. – 20:00 hod. Hodnocení uplynulého dne a náročného putování na Venušiny miský a za Venušánky.

20:00 hod. – 21:00 hod. Povídání si o tom, jak Venušanci asi vypadají. Zpívání písní za doprovodu hry na kytaru.

21:00 hod. – 07:00 hod. Následuje večerka a spánek.

5.3.4 Den čtvrtý – pondělí

Pondělí bude dnem odpočinkovým po předešlém náročném putování a jeho program se bude odehrávat opět v blízkosti chaty Srub. Děti tak budou mít možnost se zregenerovat a nabrat síly na další náročnější aktivity.

Cíl aktivit čtvrtého dne: rozeznávání užitečného a žádoucího chování, zpřesňování a koordinace při manuálních činnostech, schopnost analýzy vlastního chování

07:00 hod. – 07:20 hod. Budíček, ranní hygiena, stlaní lůžek.

07:20 hod. – 07:30 hod. Rozcvička.

07:30 hod. – 08:00 hod. Snídaně, úklid po snídani.

08:00 hod. – 08:15 hod. Seznámení dětí s programem dnešního dne.

08:15 hod. – 09:30 hod. Dopolední část dne bude vyplněna aktivitami výtvarnými.

Aktivita: Namaluj si svého Venušánka

Cíl: návrh vzhledu skřítků Venušánek dle fantazie dětí za použití různých výtvarných technik, podpora fantazie dětí, schopnost vyjádřit svoji představu, rozvoj jemné a hrubé motoriky, práce s přírodninami a výtvarnými pomůckami

Pomůcky: výkresy formátu A3, vodové barvy, štětce, lepidlo, nůžky, fixy, tužky, pastelky, přírodniny sesbírané v okolí chaty Srub (listy, šišky, traviny, květiny apod.), provázek, kolíčky

Postup: Dětem budou rozdány výkresy formátu A3, budou mít k dispozici různé pomůcky a potřeby pro výtvarnou činnost a k dispozici i spousta přírodnin z okolí chaty Srub. Děti budou vyzvány, aby vytvořily vlastní návrh toho, jak si představují, že Venušanci a Venušinky mohou vypadat. Děti mohou využívat při tvorbě různé techniky či jen pouze kreslit dle svých

schopností. Před svačinou budou dílka dětí vystavena zavěšením na provázku napnutém mezi stromy.

09:30 hod. – 09:45 hod. Svačina.

09:45 hod. – 12:00 hod. Pokračování ve výtvarné činnosti.

Aktivita: Naši Venušánci

Cíl: podpora spolupráce mezi dětmi, schopnost komunikace, organizace práce, rozvoj jemné a hrubé motoriky, posilování vztahů mezi dětmi, hledání kompromisů, radost ze společného díla

Pomůcky: přírodniny (listy, květiny, traviny, kůra, dřevo, kamínky, šišky, plody, mech, klacíky, peří apod.)

Postup: Děti s vedoucími společně vyberou jména pro jednotlivé dětmi navržené postavičky a obrázky jmény doplní. Zbytek času do oběda se děti společně za pomoci vedoucích pokusí z přírodnin, které najdou a nasbírají v blízkém okolí Srubu vytvořit jednu postavičku Venušánka a jednu postavičku Venušinky, kterým samozřejmě také dají jméno. Tyto dvě postavičky s dětmi zůstanou na chatě Srub po zbytek tábora a děti je mohou kdykoli v průběhu tábora dozdobit či upravit. Vedoucí budou dětem během činnosti nápomocni v případné úpravě a spojování materiálů pro výrobu postav a budou dohlížet na bezpečný pohyb dětí v okolí při sběru přírodnin. Je možné, že bude třeba také čelit případným různým střetům pro případ, že se děti nebudou moci dohodnout na použití různých materiálů a budou se rozcházet jejich představy o zdobení postav. Děti mohou během aktivity bez obav zapojit svoji fantazii a nechat ji rozvinout ve své tvorbě.

12:00 hod. – 12:45 hod. Hygiena, oběd.

12:45 hod. – 14:00 hod. Odpolední klid sloužící k odpočinku či spánku dětí, hraní deskových her, čtení nebo jiné odpočinkové a relaxační činnosti.

14:00 hod. – 16:00 hod. Po odpoledním klidu se účastníci tábora opět sejdou na louce před chatou, kde je čeká odpoledne plné her. Vedoucí děti rozdělí do dvou skupin, které proti sobě budou dnes odpoledne soutěžit.

Aktivita: Trénování paměti

Cíl: zapamatovat si co nejvíce jmen, co nejrychleji splnit úkol

Pomůcky: obrázky dětmi vytvořených Venušánek zavěšených mezi stromy, lano pro vyznačení startovní čáry, papír s číselnou řadou 1 až 10 a tužka pro každé z družstev

Postup: Děti jsou rozděleny do dvou družstev a vedoucí vyznačí lanem startovní čáru, která bude cca 50 metrů vzdálena od stromů, kde visí výstava výkresů s Venušánky, které děti namalovaly dopoledne. Na trase mohou být i různé překážky v podobě pařezů, příkopů, položených větví, pro ztížení pohybu dětí při zdolávání vytyčeného úseku a odvedení pozornosti. Po odstartování závodu vybíhá vždy jeden z členů každého družstva od startu směrem k obrázkům. Obrázky si prohlédne a zapamatuje si co nejvíce jmen vyobrazených postaviček. Vráti se na start ke skupině a napíše jména, která si zapamatoval. Hned poté vybíhá další ze skupiny, a to se stále opakuje, dokud družstvo nemá správně napsaných všech deset jmen. Vyhrává družstvo, které úkol splní jako první. Vedoucí dbá, aby děti od druhého družstva neopisovaly a aby se při běhu a pohybu mezi stromy a překážkami pohybovaly bezpečně.

Aktivita: Živá voda

Cíl: vzájemná spolupráce, budování důvěry, posilování představitivosti, samostatnost, zručnost

Pomůcky: dvě misky s dírkami po obvodu, pevné provázky v délce cca 2 m, dva kyblíky s vyznačenou ryskou

Postup: Děti zůstávají stále rozdělené ve dvou družstvech. Dostanou za úkol přinést Venušánkům živou vodu. Vedoucí umístí na stanoviště kyblík pro každou ze skupinek a dětem předá k dispozici misku s dírkami po obvodu a pět provázků. Děti mají za úkol na misku přivázat provázky tak, aby se jim z misky nevytlila voda, až ji společně ponесou od potoka. Každé z dětí bude mít za úkol držet misku za jeden z provázků, misky s vodou se nesmí nikdo dotknout, protože voda už by nebyla živá. Musela by být z misky vylita a nabrána nová voda v potoce. Děti budou mít před sebou nelehký úkol, kdy budou muset samy přijít na nejvhodnější rozmístění provázků, budou bojovat s úkolem, jak nabrat vodu z potoka a nedotknout se misky, jak vodu přenést až ke kyblíku, jak ji z misky vylít a trefit se a tuto činnost budou opakovat tak dlouho, až naplní kyblík po rysku. Rysku je vhodné dát na nižší hladinu, aby děti měly za úkol otočit se pro vodu tak třikrát, čtyřikrát, protože to není úkol lehký a mohly by jej chtít vzdát. Vedoucí dohlíží, aby děti nepodváděly, v případě, že se jim opakovaně některý z úkonů nedaří, nenechá je trápit a pomůže jim dobrou radou. Nechá však na dětech úkol zvládnout společnými silami. Vyhrává skupinka, která dříve naplní kyblík po

stanovenou rysku. Děti musejí dbát zvýšené opatrnosti při pohybu na kluzkých kamenech v potoce i při pohybu na břehu, aby nedošlo ke zbytečným zraněním.

16:00 hod. – 16:30 hod. Svačina

16:30 hod. – 18:30 hod. Po svačině bude pokračovat soutěžení dvou družstev proti sobě.

Aktivita: Tajná šifra

Cíl: rozvoj pozornosti a vnímání, představivost, odbourání strachu z tělesného kontaktu, zklidnění

Pomůcky: papíry a tužky

Postup: Děti si ve skupinkách posedají do řady za sebe tak, aby první seděl zády k druhému, ten zády k třetímu, třetí zády k čtvrtému a čtvrtý zády k pátému. Pátému z dětí ukáže vedoucí jednoduchý obrázek (např. domek, okno, hvězda apod.), který dítě nakreslí prstem na záda kamarádovi před sebou. Ten opět dítěti před sebou nakreslí, co poznal, že bylo na záda nakresleno jemu a poslední v řadě nakonec nakreslí na papír, co cítil, že mu na záda nakreslil kamarád sedící za jeho zády. Úkol je možno opakovat s různými obrázky, dokud děti hra baví. Vítězí skupinka, která se původním obrázkům nejvíce připodobní.

Děti se při uvedené aktivitě zklidní a po jejím ukončení bude následovat vyhodnocení úspěšnějšího družstva a přesun na večeři.

18:30 hod. – 19:00 hod. Večeře

19:00 hod. – 19:30 hod. Večerní hygiena

19:30 hod. – 20:00 hod. Hodnocení proběhnutého dne, kdy děti mohou okomentovat své poznatky ze soutěžních aktivit i dopolední tvorby a příjemně stráveného dne s ostatními kamarády.

20:00 hod. – 21:00 hod. Četba povídky *Jeskyně Na Pomezí* (Příloha č. 13) z knihy *Povídky a pověsti z Rychlebských hor* na dobrou noc. Jeskyně Na Pomezí budou cílem cesty za poznáním dalšího táborového dne. Společný zpěv při kytáře a klidné usínání.

21:00 hod. – 07:00 hod. Spánek, noční klid.

5.3.5 Den pátý – úterý

Tento den bude opět dnem putovním a děti se vydají na dalekou cestu do Jeskyně Na Pomezí, se kterou už se seznámily při večerním čtení předchozího dne.

Cíl aktivit pátého dne: integrování vlastního systému hodnot, koordinace pohybu v přírodě, analýza prostředí při pohybu v terénu

07:00 hod. – 07:20 hod. Budíček, ranní hygiena, stlaní lůžek.

07:20 hod. – 07:30 hod. Ranní rozcvička k protažení ospalých dětí.

07:30 hod. – 08:00 hod. Snídaně, úklid po snídani.

08:00 hod. – 08:15 hod. Seznámení dětí s dnešním plánovaným putováním za Jeskyní Na Pomezí. Balení batůžků, kdy si děti sebou ponесou balíčky se svačinkami i studeným obědem, pitím, pláštěnkou i pár kousků oblečení.

08:15 hod. – 14:00 hod. Děti se s vedoucími vydají na dalekou výpravu krásnou přírodou Rychlebských hor. Půjdou po turisticky značených stezkách okolo Útulny Mates, rozcestí Tři studánky, Dlouhou dolinu až k památnému Fořtovu smrku v Dlouhé Dolině, kde si děti odpočinou a sní svačinku. Odtud budou pokračovat po modré turistické značce do Horní Lipové a dále trasou Naučné stezky Johanna Schrotha kolem Smrčníku až k Jeskyni Na Pomezí. Je to trasa poměrně dlouhá a v případě únavy dětí či potřeby jejich povzbuzení je vhodné putování doplnit o různé jednoduché hry.

Aktivita: Kdo první uvidí...

Cíl: odvedení pozornosti od „nekonečné“ cesty, zapojení dětí do činnosti, povzbuzení

Pomůcky: žádné

Postup: Vedoucí dětem zadává úkol a děti se předhánějí, kdo jej splní první, např. „Kdo první uvidí dub.“ Děti při putování hledají dub a vedoucí jim za to dává bod. Děti se snaží získat co nejvíce bodů. Hru je možno obměnit otázkami typu např. „Z čeho byla lavička na posledním odpočívadle?“ Je vhodné, aby kladl vedoucí takové otázky, u kterých mohou uspět i méně bystré děti, aby měly také šanci získat nějaké body.

Aktivita: Bomba, potopa...

Cíl: zapojení dětí, trénink postřehu, udržení pozornosti, orientace

Pomůcky: žádné

Postup: Hru je možné hrát po celou dobu putování zároveň s hrou výše uvedenou. Vedoucí dětem vysvětlí, že pokud zvolá: „Bomba“, musí všichni zalehnout na zem, „Potopa“, musí všichni vylézt na vyvýšené místo, např. na strom. Hra má být veselým zpestřením putování, aby dětem dlouhá cesta nepřišla ubíjející a rychleji jim utíkala. Vedoucí by měl dbát na bezpečí dětí a případná zvolání přizpůsobit terénu, kde se všichni zrovna nacházejí, tzn. nepoužívat například zvolání potopa na louce bez stromů a bomba v místě bahnitě cesty.

14:00 hod. – 15:30 hod. Příchod k Jeskyni Na Pomezí, kde si děti mohou odpočinout, občerstvit se a zúčastní se komentované prohlídky jeskyně s průvodcem.

15:30 hod. – 18:30 hod. Po prohlídce se skupina přesune na nedalekou vlakovou zastávku Lipová-lázně jeskyně, odkud se vlakem vrátí do Žulové. Tady budou na děti s vedoucími čekat služební automobily, které je odvezou zpět na chatu Srub. Tady si děti odpočinou a připraví se na pořádnou večeři.

18:30 hod. – 19:00 hod. Večeře.

19:00 hod. – 19:30 hod. Večerní hygiena.

19:30 hod. – 20:00 hod. Hodnocení uběhlého dne, povídání si o zážitcích a návštěvě Jeskyně Na Pomezí.

20:00 hod. – 21:00 hod. Zpívání při kytarě a vyprávění si příběhů za postupného usínání dětí.

21:00 hod. – 07:00 hod. Noční klid a spánek.

5.3.6 Den šestý – středa

Tento den bude opět dnem oddychově laděným po úterním náročném putování za vzdáleným cílem. Zároveň bude středa předposledním dnem tábora, kdy už se děti začínají ladit na návrat zpět do civilizace a rozloučení se s Venušánky.

Cíl aktivit šestého dne: automatizace činností, schopnost hodnocení

07:00 hod. – 07:20 hod. Budíček, ranní hygiena, stlaní lůžek.

07:20 hod. – 07:30 hod. Ranní rozcvička.

07:30 hod. – 08:00 hod. Snídaně a úklid po snídání.

08:00 hod. – 08:15 hod. Seznámení dětí s programem dnešního dne, který se bude opět odehrávat v okolí chaty Srub a bude zakončen slavnostním večerem s Venušánky.

08:15 hod. – 09:30 hod. Děti společně s vedoucími připraví dostatek dřeva na slavnostní večer, kde nebude chybět táborák na rozloučenou. Budou se po lese sbírat suché popadané větve a nosit je k chatě, kde se za pomoci pil a sekyr dřevo upraví na potřebnou délku. Bude proveden úklid v okolí ohniště a děti společně připraví vše na slavnostní večerní oheň.

09:30 hod. – 09:45 hod. Svačina

09:45 hod. – 12:00 hod. Děti se dnes večer budou loučit se skřítky Venušánky, které je celým táborem provázely. Aby jim děti na oplátku udělaly radost, dostanou za úkol jim postavit v přílehlém lese domečky.

Aktivita: Postav skřítkům chaloupku

Cíl: posilování spolupráce mezi dětmi, podpora představivosti, procvičení hrubé i jemné motoriky, práce s přírodninami, tvořivost

Pomůcky: přírodniny

Postup: Děti dostanou za úkol společně postavit v přílehlém lesíku u chaty Srub vesničku pro skřítky Venušánky. Tato aktivita není náročná a děti tak mohou postavit domečky z opadané kůry stromů, kamínků, listů, mechu, šišek, větviček, tedy pouze přírodních materiálů. Mohou okolí domečků vyzdobit zahrádkou s květinami nebo plůtkem z úlomků větviček, vytvořit malý potůček nebo rybníček, postavit zvířátko z žaludů a bukvic či vytvořit cokoli je napadne. Vedoucí jsou jim nápomocní při upevňování přírodních materiálů a při náročnějším provedení staveb a dohlíží na bezpečnost dětí při pohybu v lese. Děti zároveň dostanou za úkol společně vybudovanou vesničku pro skřítky Venušánky pojmenovat.

12:00 hod. – 12:45 hod. Hygiena, oběd.

12:45 hod. – 14:00 hod. Odpolední klid pro spánek dětí, případně jejich odpočinek nebo tichou klidnou hru.

14:00 hod. – 16:00 hod. Odpolední část bude také odpočinková. Děti dostanou prostor ke koupání se v potoce a pro společnou volnější zábavu a míčové hry.

Aktivita: Vybíjená

Cíl: trénování postřehu, trénink hrubé motoriky, ovládnutí pohybů, férovost

Pomůcky: míč

Postup: Vedoucí vymezi plochu hřiště a rozdělí děti do dvou skupin. Tyto skupinky hrají proti sobě. Kdo drží míč, neběhá s ním a snaží se vybit hráče z družstva protivníka. Pokud tak daleko nedohodí, může přihrát svému spoluhráči, který bude následně vybíjet. Pokud protivník míč chytí, není vybitý a hraje dál, pokud dostane ránu míčem, tak byl vybit a vypadává. Vyhrává družstvo, jehož hráč na hřišti zůstává poslední. Hra může být velmi akční a rychlá a je možné ji hrát i opakovaně, pokud děti baví. Vedoucí dohlíží na bezpečnost dětí, jejich férové jednání a dodržování zákazu pohybu po hřišti s míčem v ruce.

16:00 hod. – 16:30 hod. Svačina

16:30 hod. – 18:30 hod. Po odpolední svačince se všichni účastníci tábora vyfotí pro společnou památeční fotografii. Na fotografii nebudou chybět ani dětmi vyrobení skřítci Venušánci a jejich společným dílem dětí vytvořená vesnička. Po zbytek odpoledne budou probíhat různé aktivity.

Aktivita: Vzpomínej...

Cíl: vybavení si vzpomínek, trénování paměti, rozvoj slovní zásoby

Pomůcky: klobouk s lístečky s otázkami

Postup: Vedoucí děti vyzve, aby si postupně vytahovali z klobouku jednotlivé lístečky. Na lístečcích budou otázky týkající se uplynulých dní tábora (např. Jak se jmenoval chamtivý a zlý strýc, kterého si odnesl čert? Jaké koláče pekla Venušinka Zlatuška? apod.). Otázky se mohou týkat příběhů čtených dětem večer nebo i zážitků z putování či týkající se dětí. Pokud dítě, které si otázku vytáhne nebude znát odpověď, vyzve vedoucí ostatní děti, aby kamarádovi pomohli a připomněli správnou odpověď. Děti si mohou procvičit svoji paměť i slovní zásobu. Vedoucí dohlíží, aby se děti nepřekřikovaly a daly dost prostoru k odpovědi i pomalejším kamarádům.

Zbytek odpoledne dostanou děti prostor pro přípravu na slavnostní večer, kdy si mohou na večer připravit oblečení a různě se dozdobit.

18:30 hod. – 19:30 hod. Večerní hygiena a večeře, která bude slavnostním zahájením večera na rozloučení se skřítky Venušanky a táborem.

19:30 hod. – 21:00 hod. Slavnostní oheň, který uzavírá dnešní den a zakončuje program tábora. Děti s vedoucími si zazpívají u ohně při kytaře, budou si povídat o svých zážitcích

z tábora a zhodnotí jeho průběh, rozloučí se skřítky Venušánky a popřejí jim klidný život v jejich nové, dětmi vybudované vesničce.

21:00 hod. – 07:00 hod. Noční klid a spánek.

5.3.7 Den sedmý – čtvrtek

Čtvrtek je posledním dnem tábora, kdy děti čeká jen úklid, balení, rozloučení se a návrat zpět do dětského domova.

07:00 hod. – 07:20 hod. Budíček, ranní hygiena, stlaní lůžek.

07:20 hod. – 07:30 hod. Ranní rozcvička.

07:30 hod. – 08:00 hod. Snídaně, úklid po snídani.

08:00 hod. – 09:30 hod. Balení věcí, úklid chaty Srub a jejího okolí. Děti si na svoji cestu zpět připraví opět jen malé batůžky s nejn nutnějšími věcmi, pitím, svačinkou, pláštěnkou a pár kousky oblečení. Ostatní věci budou zabaleny do větších zavazadel a uloženy do služebních automobilů, které věci odvezou zpět do dětského domova v Černé Vodě.

09:30 hod. – 09:45 hod. Svačina a rozloučení se s místem tábora.

09:45 hod. – 14:00 hod. Pěší putování od chaty Srub po zelené a modré turistické značce do Žulové na autobus, který děti a vedoucí odveze zpět na autobusovou zastávku u dětského domova v Černé Vodě. Tady děti bude čekat pozdní teplý oběd a již i jejich věci a batohy, které byly přivezeny z místa tábora služebními automobily.

14:00 hod. – 14:30 hod. Oběd.

14:30 hod. – 15:00 hod. Ukončení tábora formou zhodnocení z pohledu všech účastníků. Všichni zúčastnění dostanou prostor promluvit o tom, co se jim líbilo, nelíbilo, co by chtěli příště změnit, jestli by si podobnou akci zopakovali nebo chtěli něco jiného apod. Děti na závěr dostanou odměny ve formě sladkostí a společnou pamětní fotografii pořízenou před chatou Srub i se skřítky Venušánky, které děti vyrobily.

5.1 Evaluace

K ověření naplnění stanovených cílů projektu je potřeba provést evaluaci, tedy hodnocení. Pro získání co nejobjektivnějších výsledků je vhodné se zaměřit na více druhů hodnocení. K evaluaci je možné používat různé kvantitativní a kvalitativní metody, na základě kterých získáme informace a data, se kterými můžeme dle potřeby dále pracovat. Přínosem bude hodnocení podle hlediska hodnotitele, dělené na interní, tedy z pohledu vedoucích, a externí, z pohledu zúčastněných dětí. Dalším kritériem hodnocení bude posuzována forma, tedy způsob, jakým došlo k naplnění cílů projektu. Toto hodnocení se dělí na formativní, normativní a sumativní. Neméně důležitá je také evaluace z hlediska předmětu, jejíž kritéria jsou rozdělena na kriteriální, diagnostickou, formální a neformální (Vališová, Kovaříková, 2021).

V průběhu celého tábora bude v rámci večerního programu probíhat hodnocení proběhnutého dne, kdy se mohou všichni účastníci vyjádřit k aktivitám a průběhu tábora. Toto hodnocení bude probíhat formou rozhovoru a bude dle potřeby zakončeno diskusí a otevřeným dialogem, kdy je možné sdělit i podněty pro případnou úpravu programu.

Po ukončení Týdenního pobytového tábora pro děti z dětského domova v Černé Vodě a návratu zpět na domov dostanou děti míčky, které mohou anonymně vhodit do kyblíku s číslovkou jedna až pět a ohodnotit tábor podle stupnice známkování jako znají ze školy. Další formou by byl jednoduchý krátký dotazník (Příloha č. 15) s prostorem pro vlastní vyjádření se k projektu a úplným závěrem diskuse o tom, co se dětem nejvíce líbilo a co by si přáli, aby probíhalo jinak.

Stejně hodnocení by proběhlo ze strany vedoucích a ostatního personálu zajišťujícího bezproblémový chod tábora. Zde bych volila opět formu dotazníkovou (Příloha č. 15). Následně by bylo vhodné zpracovat poznatky a návrhy z různých úhlů pohledu formou diskuse a také závěrečnou zprávou z průběhu tábora, kde by podněty dětí i dospělých byly uvedeny a mohly být zohledněny v případě přípravy dalšího projektu. V závěrečné zprávě je vhodné zpracovat i možnosti řešení případných nedostatků, které se objevily v průběhu realizace projektu.

Závěr

Projekt Týdenního pobytového tábora pro děti z dětského domova v Černé Vodě je zpracován přímo pro potřeby výše uvedeného dětského domova a dětí v něm umístěných. K realizaci samotného projektu dosud nedošlo, avšak jeho program je realizovatelný téměř kdykoli, nejlépe však v teplejším období kalendářního roku z důvodu pobytu v neizolované, dřevěné lesní chatě v blízkosti vodního toku. Je třeba zohlednit také nadmořskou výšku místa konání tábora a jeho dostupnost s přihlédnutím k vlivům aktuálního počasí, kdy může dojít k rozvodnění Stříbrného potoka, případně rozbahnění nezpevněných cest.

Projekt je využitelný i pro jiná dětská zařízení či skupiny dětí, zde je však potřeba přizpůsobit financování tábora, případně zohlednit možnosti využití vlastních zdrojů organizace, která by tento projekt ke své realizaci použila. Je pravděpodobné, že by muselo dojít k úpravám přípravy tábora především po stránce personální a finanční. Projekt by bylo možné využít i pro plánování víkendových aktivit k vytvoření pásma s tématem *Pohádek a pověstí z Rychlebských hor*. S drobnou úpravou a zjednodušením aktivit by bylo možné projekt použít i pro děti předškolní, případně i pro pobytový tábor mladších dětí s jejich rodiči. V případě starších dětí by bylo vhodné upravit obtížnost tras i některých aktivit, aby se děti pro jejich jednoduchost nezačaly velmi brzy nudit, a aby mohlo být dosaženo v projektu stanovených cílů.

Hlavním cílem tohoto projektu je nabídnout dětem další možnosti trávení volného času, kdy je využíváno především pobytu a pohybu v přírodě za pomoci her a zážitků. Naplněny mají být také dílčí cíle, kdy jsou děti vedeny k vzájemné toleranci a dobrým vztahům mezi sebou, učí se vzájemně si pomáhat a poradit si v neobvyklých situacích a jsou vedeny k samostatnosti.

Celý tento projekt Týdenního pobytového tábora pro děti z dětského domova v Černé Vodě je zpracovaný tak, aby děti obohatil o nové zkušenosti a zážitky a poskytnul jim tak spoustu nových podnětů pro další rozvoj jejich osobnosti a byl jim nápomocen v budování mezilidských vztahů a přátelství.

Literatura

Bloomova taxonomie. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: [https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/B/Bloomova_taxonomie#P.c5.afvodn.c3.ad_Bloomova_taxonomie_\(50._a_60._l.c3.a9ta\)](https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/B/Bloomova_taxonomie#P.c5.afvodn.c3.ad_Bloomova_taxonomie_(50._a_60._l.c3.a9ta))

Boží hora. *Rychleby.cz* [online]. [cit. 2022-09-27]. Dostupné z: <https://rychleby.cz/bozi-hora/>

ČECHOVÁ, M., STYBLÍK, V., 1998. *Čeština a její vyučování: didaktika českého jazyka pro učitele základních a středních škol a studenty učitelství*. Praha: SPN. ISBN 80-85937-47-6.

Databáze ústavní výchovy. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/databaze-ustavni-vychovy>

Chata Srub. *Arcibiskupské lesy a statky Olomouc s.r.o.* [online]. [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://alsol.cz/uvod/lesy/chata-srub>.

JEDONEK, K., 2015. *Pohádky a pověsti z Rychlebských hor*. 2. vyd. Zábřeh: studio Baruška. ISBN 978-80-260-8090-9.

Jeskyně Na Pomezí. *Správa jeskyní České republiky* [online]. [cit. 2022-09-07]. Dostupné z: <https://www.caves.cz/jeskyne/jeskyne-na-pomezí>

KALHOUS, Z., 2002. *Školní didaktika*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-253-x.

KYRIACOU, Ch., 1996. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. Praha: Portál. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8022-7.

HOFBAUER, B., 2004. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál. ISBN 80-717-8927-5.

KERN, H., 2006. *Přehled psychologie*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7367-121-2.

KÜHNLOVÁ, H., 1997. *Vybrané kapitoly z didaktiky geografie*. Praha: Karolinum. ISBN 80-718-4376-8.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D., 2006. *Vývojová psychologie*. 2., aktualizované vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1284-0.

MATĚJČEK, Z., 1999. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-304-8.

MAREŠ, J., 1998. *Styly učení žáků a studentů*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-246-7.

MOJŽÍŠEK, L., 1988. *Vyučovací metody*. Vyd. 3. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988.

Nýznerovské vodopády. *Turistická mapa.cz* [online]. [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://turistickamapa.cz/nyznerovske-vodopady/>

HRUBOŠOVÁ, P., PŘEROVSKÁ, J., 2016. *České děti venku: Reprezentativní výzkum, kde a jak tráví děti svůj čas*. Nadace Proměny Karla Komárka [online] [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://www.nadace-promeny.cz/cz/vyzkum.html>.

PÁVKOVÁ, J., 2002. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6.

PRŮCHA, J., 2009. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-546-2.

Rizika a příležitosti v podnikání pomůže odhalit SWOT analýza [online]. In: DOMANSKÁ, L. 24. 1. 2008 [cit. 2022-09-01]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/rizika-a-prilezitosti-odhali-swot-analyza/>

Rybník U dubu. *Rychleby.cz* [online]. [cit. 2022-09-07]. Dostupné z: <https://rychleby.cz/rybnik-u-dubu/>

Statistická ročenka školství - výkonové ukazatele školního roku 2021/2022. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://statis.msmt.cz/rocenka/rocenka.asp>

ŠARNÍKOVÁ, G., 2013. *Edukace dětí a mládeže ve volném čase I*. Ružomberok: Verbum. ISBN 978-80-561-0039-4.

Školský zákon. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-1-2-2022>

Taxonomie. *Studentům pedagogiky* [online]. [cit. 2022-07-09]. Dostupné z: <https://pedagogika.skolni.eu/pedagogika/didaktika/taxonomie/>

Úřední deska: Výběrová řízení - Ředitelé příspěvkových organizací - Archiv. *Úřední deska OLOMOUCKÝ KRAJ* [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://udeska.kr-olomoucky.cz/ude/?V%C3%BDb%C4%9Brov%C3%A1%2B%C5%99%C3%ADzen%C3%AD%C2%A0-%2B%C5%99editel%C3%A9%2Bp%C5%99%C3%AD?sejmuto>

VALIŠOVÁ, A., KOVAŘÍKOVÁ, M., 2021. *Obecná didaktika a její širší pedagogické souvislosti v úkolech a cvičeních*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-3249-2.

Venušiny misky. *Rychleby.cz* [online]. [cit. 2022-09-07]. Dostupné z: <https://rychleby.cz/venusiny-misky/>

Výroční zpráva za rok 2020/2021. *Dětský domov Černá Voda* [online]. [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.dd-cernavoda.cz/vyrocní-zpravy/>

Zákon č. 89/2012 Sb.: Zákon občanský zákoník. *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2022-07-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

Zákon č. 292/2013 Sb.: Zákon o zvláštních řízeních soudních. *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2022-07-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-292>

Zákon č. 359/1999 Sb.: Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2022-07-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

Zákon č. 363/2021 Sb.: Zákon, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2022-07-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-363>

Zákon č. 109/2002 Sb.: Zákon o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/38848/>

Přílohy

Příloha č. 1

Chata Srub – celkový pohled

Příloha č. 2

Chata Srub – krb

Příloha č. 3

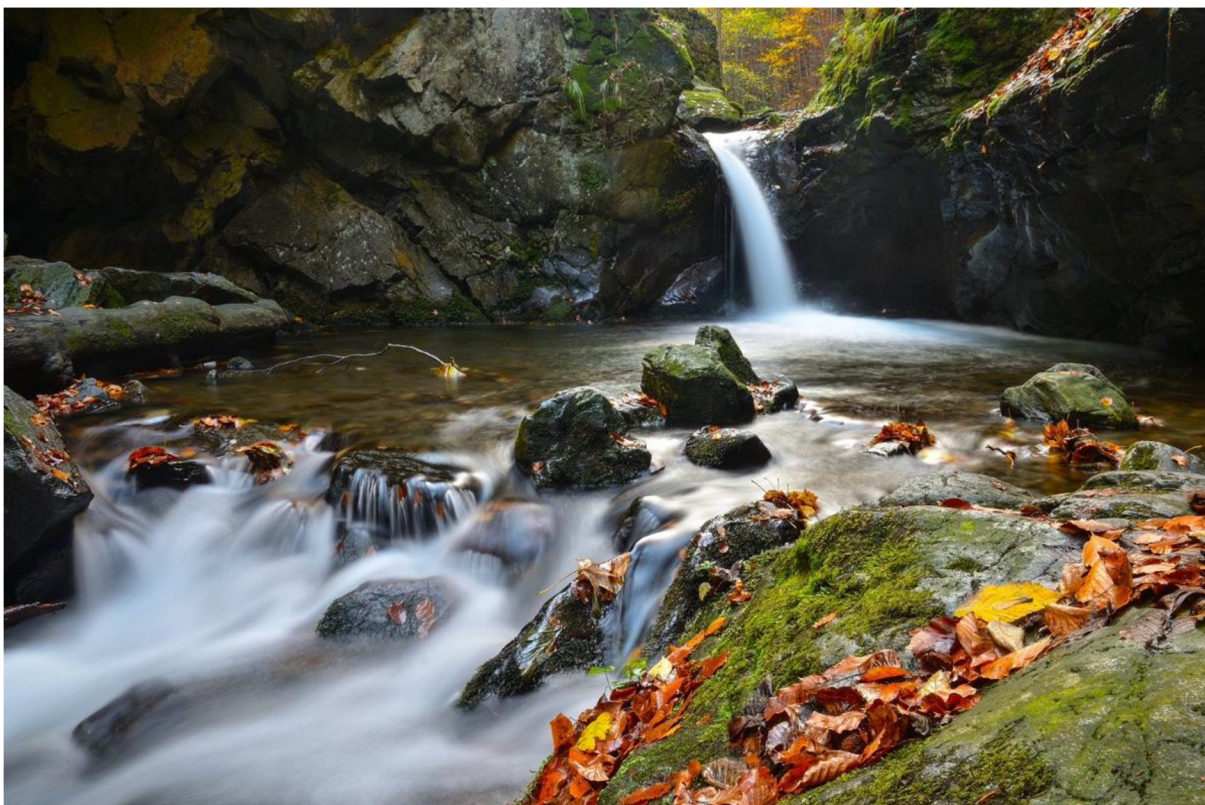
Chata Srub – kuchyňka

Příloha č. 4

Chata Srub – ložnice

Příloha č. 5

Nýznerovské vodopády

Příloha č. 6

Kniha Pohádky a pověsti z Rychlebských hor

Sedlo Peklo a Stříbrný potok

Divoké, úzké a rozeklané údolí plné mlh a par se táhne prudkým, svažitým údolím Stříbrného potoka. Je zakončeno malým sedlem, kterému se od dávných časů říká Peklo.

Obec Žulová byla bohatá. Každý obyvatel měl postavenou svoji chaloupku, kolem ní malé hospodářství, na dvorku slepice, v chlívků prasátko, kozu nebo kravku. Dobře se jim žilo. Těžili tady kámen, který dodávali a používali na stavbu cest a domů. Kámen vozili na vozech i do vzdálených míst. Jenom jeden člověk se neměl tak jako ostatní. Neměl nic. Jmenoval se Hanes a byl to místní žebrák. Ještě neměl ani rok a tatínka mu v lomu zabil padající kámen. Maminka se do roka k smrti usoužila. Hanes se tak dostal do rodiny strýce Konráda.

A Konrád byl tuze zlý. Jenom se malý Hanes naučil chodit, musel začít pomáhat. Od rána do večera uklízel v chlívků, štípal dřevo, chodil do lesa na houby, okopával brambory, a to všechno jenom za kus suchého chleba a vodu. Spát mohl ve stáji na slámě společně s konikem. Když vyrostl a mohl začít lámat kámen, strýc Konrád to zařídil tak, aby mladíka do lomu nepřijali. Jenom proto, aby mu pěkně zadarmo sloužil doma. Hanes byl čím dál tím víc nešťastný. Jednou se ale rozhodl. Brzy ráno, slunce ještě nebylo nad obzorem, vstal rozloučil se s konikem a z domu strýce Konráda utekl. Vydal se do blízkých lesů, které dobře znal. Bylo léto, teplo, v lese spousta hub a lesního ovoce. V lese si našel malou jeskyňku. Nanosil si větve, ze kterých si vyrobil jednoduché lůžko, ze dřeva si vyřezal talíř a lžici. V noci si rozdělal oheň a měl tak ve svojí jeskyňce i teplo. Celý den se toulal po blízkých lesích. Přišla zima. Napadla spousta sněhu a Hanýskovi začalo být zle. Začal scházet z lesa do Žulové a u lidí, o kterých věděl, že nejsou až tak zlí, prosil o jídlo. Někteří dali, jiní na něj poštváli psy. Zima ale nekončila, napadlo ještě víc sněhu a udeřil strašný mráz. Hanýsek neměl kde spát. V jeskyňce byla zima, voda mrzla na skále, i když rozdělal oheň. A k jídlu už neměl vůbec nic. Z posledních sil, po pás ve sněhu, se brodil k Žulové. Došel ale jenom k potoku a neměl sílu jít dál. Nešťastný a napůl mrtvý z posledních sil stačil jenom zavolat: „Lépe by mi bylo v pekle, než na tomto světě!“ Padl tváří do sněhu a omdlel.

O Hanýskovi a jeho osudu už dlouho věděli čerti. Když se začal brodit sněhem do Žulové, v jeho stopách krácel čertovský panáček. No a po chvílce, když Hanes padl do sněhu, čert ho zvedl, přehodil přes něj svůj čertovský kožíšek a Hanýsek ožvl. Lekl se, ale co horšího jej mohlo ještě potkat? Čert se ušklíbl a ptá se: „Hanesi, půjdeš k nám sloužit? Práce je to jednoduchá, budeš topit pod kotlí. A za to dostaneš najíst a napít, kolik budeš chtít. A když se rozhodneš odejít, nebudeme ti bránit a výslužku ti dáme takovou, jakou si ze všech věcí v pekle vybereš. Souhlasíš?“ Hanes se dlouho nerozmýšlel a odpověděl: „Souhlasím, souhlasím!“ Čert ho chytil za ruku, kopytem hrábl do země a v tu chvíli byli oba v pekle.

Hanýsek byl pracovitý, pod kotli mu nikdy nevyhaslo a Lucifer s ním byl spokojený. Uběhl rok služby. Ne, že by bylo mladíkovi v pekle špatně, ale chybělo mu sluníčko, lesy, potoky a celý ten lidský svět, i když mu na něm ještě před rokem bylo velmi, velmi zle.

Jednou, když sel Lucifer zase na kontrolu kotlů, obrátil se na něj Hanes a povídá: „Lucifere, je mi u vás dobře, ale chtěl bych zase zpátky.“ „Jak myslíš, je to tvoje rozhodnutí a my tě ze služby pustíme, jak jsme slibili. Co chceš za odměnu, že jsi nám tak dobře sloužil?“ odpověděl Lucifer. A Hanýsek věděl. Čertovský panáček, který ho do pekla přivedl, mu již dávno poradil. „Až půjdeš ze služby, chtěj starou, rezavou plechovou krabičku. Pokaždé, když krabičku otevřeš, najdeš v ní kousiček stříbra.“ A tak Hanýsek Luciferovi poděkoval za dobré zacházení a za službu si přál plechovou krabičku. Lucifer se moc divil, co si Hanýsek za službu přeje, ale krabičku mu dal, i když s jednou podmínkou. „Do měsíce nám na místo, kde tě našel náš čert, dovedeš strýce Konráda.“ To Hanes slíbil, čertovský panáček ho vzal za ruku, uhodil kopýtkem a v tu chvíli byli oba na stejném místě, kde se v zimě potkali. Rozloučili se jako dobří kamarádi a čert zmizel.

Hanýsek se vydal k Žulové. Došel až k domu strýce Konráda. V první chvíli ho poznal jenom koník, o kterého se staral. Nakonec ho poznal i strýc Konrád a hned mu začal nadávat a láteřit. Ale když Hanes otevřel krabičku a ukázal mu kousek stříbra, okamžitě po něm chňapl, sebral mu ho a začal se vyptávat, odkud že to stříbro má. Hanes mu slíbil, že ho odvede do hor, k potoku, kde stříbro našel. A že je ho tam dost, to dokázal strýci tím, že otevřel krabičku a ukázal mu další kousek. I ten mu strýc vzal. Ale aby nevypadal tak zlý, vzal Hanýska do kuchyně a selka mu dala horkou polévku s kouskem chleba. Hned po jídle se dohodli, že druhý den, časně ráno, aby je nikdo ze Žulové neviděl, odejdou do hor k potoku. Konrád se těšil, jak si nabere hromadu stříbra. A aby to bohatství všechno unesl, vezme s sebou i selku.

Brzy ráno se vydali na cestu. Hanes, strýc Konrád a selka. Došli k potoku a Konrád uviděl na dně spoustu stříbrných kousků. Stoupli si se selkou do potoka a začali cpát stříbro do kapes. Na všechno kolem zapomněli. Na tu chvíli čekal čertovský panáček. Konráda chytil za jednu ruku, selku za druhou, hrábl kopýtkem a byl s oběma pryč. Odnal si je do pekla.

Hanýsek se obrátil a vracel se směrem k Žulové. Ale ještě než vyšel z lesa, objevil se znovu čert a povídá: „Hanýsku, dám ti za tu starou rezavou krabičku pytlík s dukáty, souhlasíš?“ Hanes si vzpomněl na všechno, co se okolo krabičky a stříbra událo, a tak souhlasil. Krabičku za dukáty vyměnil. Čert byl spokojen. Naposledy ho viděl Hanes hrábnout kopytem do země a čert byl pryč. Už se nikdy nepotkali. Hanýsek se vrátil do Žulové. Nastěhoval se do prázdného domu strýce Konráda a s koníkem, o kterého se tak dobře staral, rozvážel kamení a měli se spolu moc dobře.

Když se někdy dostanete do údolí a k potoku, kde čert vzal Konráda, najdete příkrou, úzkou hlubokou strž plnou mlhy, vodních par a větru. Budete si připadat jako v pekle. A tak lidé, kteří se sem dostali,

nazvali vrcholek tohoto údolíčka, kde se všechny ty páry a mlhy s větrem smíchávají a opouštějí údolí jako z komína, Sedlo Peklo. No, a když si stoupnete do potoka, který tím údolím protéká, uvidíte stříbrné třpytky. Je to stříbro? Není to stříbro? Na to musíte přijít sami. Je to tajemství Stříbrného potoka.

Příloha č. 8

CHAMTIVEC	ZBABĚLEC
VTIPÁLEK	PROTIVA
MARNIVEC	LHÁŘ
HLUPÁK	CHYTROLÍN
HODNÝ ČLOVĚK	DŮVĚŘIVEC

Venušiny misky

V lesích, kousek u Velké Kraše, se nachází prapodivná skála protkána neobvyklými prohlubněmi. Říká se jí Venušiny misky.

Ve Velké Kraši, malé vesničce pod horami, žila Dorotka. Bylo to mladé děvče, které sloužilo u sedláka. Chut' do práce ji nechyběla. A tak pracovala na poli, obstarala kravičku s telátkem, napojila konika a vařila. Prostě uměla úplně všechno. Její práce si všichni vážili. U sedláka měla malou světličku, dostávala pár zlatek a neměla se špatně. Ale pořád, ve dne v noci, myslela na to, jak by byla sama pro sebe a nemusela by sloužit cizím lidem. Vysnila si malou pekárníčku, kde by pekla chleba a koláče. A tak, když přišel konec roku, sedlák poděkoval čeládce za odvedenou práci. Všem zaplatil, jak byli dohodnuti, a usedli ke slavnostní večeři. A po večeři, jako každý rok, se jednotlivě, jednoho po druhém ptal, zda u něj zůstane. Všichni souhlasili, ale když přišla řada na Dorotku, byli překvapeni. „Sedláku, bylo mi u vás všechny ty roky dobře. Vy jste byl se mnou určitě také spokojen, ale už nezůstanu. Musím se konečně osamostatnit a taky bych se ráda vdala a žila ve své vlastní chaloupce.“ Sedlák s čeládkou chvíli Dorotku přemlouvali, ale když zjistili, že je to marné, museli se s ní rozloučit. Od každého dostala něco na památku. A že byl dobrý rok, sedlák ještě přidal nějaký ten dukát navíc. Ráno Dorotka vstala, naposledy obešla celý statek, se všemi se ještě jednou rozloučila, vzala truhličku se vším, co měla, a odešla směrem k vesnici. Vracela se za svou babičkou, která ji vychovala. Když přišla k domku, zjistila, že je zamčený. Šla se zeptat rychtáře, co se stalo. Zjistila však smutnou novinu. Babička právě ten večer, kdy se loučila se sedlákem a čeládkou, umřela. V poslední vůli, kterou před Dorotkou rychtář otevřel, bylo napsáno, že jedinou věc, kterou babička měla, odkázala Dorotce. Byl to domek.

A tak se začal plnit sen. Dorotka celý domek uklidila. Za peníze, které měla od sedláka, nakoupila mouku, mléko, cukr, prostě všechno, co je potřeba k tomu, aby mohla začít péct chleba a koláče, jak si vysnila. Což o to, pekařka nebyla špatná, ale lidé ve vesnici byli zvyklí na své dva pekaře a málo k Dorotce chodili. Když už nevěděla kudy kam, vzpomněla si na to, že když byla ještě malá, babička jí vyprávěla o lidičkách. Venušinkách a Venušáncích, kteří hodným lidem, když jim je nejhůř, pomáhají. Dorotka se proto vypravila do lesa za vesnici k velké skále, kde podle babiččina vyprávění měli Venušinky a Venušánci přebývat. Volala je dlouho, a nakonec se dovolala. Objevila se Venušinka Zlatuška. Od Dorotky si všechno vyslechla, a nakonec jí slíbila, že pomůže. Jen ať přijde zítra ráno. Stalo se. Ráno Dorotka znovu přišla ke skále a uviděla v kamenných prohlubních spoustu lidiček. Byli to Venušinky a Venušánci. V jedné z prohlubní vařili, v jiné, plné vody, se zase koupali. Byla tam i Zlatuška s mísou plnou koláčů plněných lesním ovocem a s máslovou drobenkou. Ať Dorotka ochutná. Ty byly dobré! Jen se na jazyku rozplývaly. Když Dorotka celý koláč snědla a Zlatušce ho pochválila, tak jí Venušinka povídá: „Dám ti, Dorotko, recept na tyto koláče. Jednou za týden, vždy v neděli ráno

přijdeš sem ke skále. Tady najdeš plnou mísu našich koláčů. Tu si vezmeš s sebou a koláče rozdáš chudým dětem a žebrákům, kteří přijdou do tvé pekárničky. Nebudeš za to nic chtít. Podle mého receptu si peč, jak chceš, a prodávej. O tom, co jsi tady viděla, nikomu neříkej a všechno udělej, jak jsme se dohodly. Jestli něco porušíš, už nás nikdy neuvidíš.“

V neděli ráno přišla Dorotka ke skále. Všechno bylo tak, jak si ujednaly. V jedno prohlubni byla mísa plná borůvkových koláčů s máslovou drobenkou a vedle stočený popsáný papír. Dorotka vzala mísu a rychle se vracela domů. Dobře si přečetla recept, a ještě v neděli u známého sedláka nakoupila mouku a vejce. Cukr a ostatní potřebné věci měla doma. Večer se dala do pečení a v pondělí ráno se z její pekárničky linula omamná vůně borůvkových koláčů s máslovou drobenkou. Ale ani na chleba Dorotka nezapomněla. Všechno bylo připraveno k prodeji. Lidé se jenom hrnuli, aby mohli ochutnat. Dorotka prodala, co napekla, a koláče Venušinky Zlatušky rozdala chudým dětem. V poledne byla pekárnička jako vymetená. A to se opakovalo každý den. Když přišla neděle, Dorotka se vypravila ke skále. Našla zase plnou mísu koláčů. Pokaždé s jiným ovocem. Jednou to byly maliny, potom jahody, brusinky, ostružiny. Rok se s rokem sešel. Dorotka se provdala za hrnčířského mistra Václava a brzy se v kolíbce kolíbala malá dcerka. Vše se splnilo tak, jak si vysnila.

Ale co se nestalo. Dorotce se přestalo líbit, že musí každou neděli, i když je sníh a mráz, chodit ke skále. A proč by měla dávat nějaké koláče zadarmo chudákům? Recept přece má, tak co se může stát. Byla neděle a Dorotka se ke skále nevydala. Večer zamísila těsto, zatopila v peci a chystala se dělat koláče. Těsto se ale srazilo a zкисло. Dorotka rychle utíkala k truhličce pro recept, aby zjistila, kde udělala chybu. Recept nenašla, zmizel. Přehodila přes sebe šátek a utíkala ke skále. Volala Venušinku Zlatušku, ale nikdo se neobjevil. Den co den chodila Dorotka ke skále. Po celý týden, ale žádného z lidiček už nikdy neviděla. A nejen že nedokázala upéct koláče. Od té doby se jí nepodařilo ani upéct chleba. Pekárnička zanikla. Dorotka měla ale štěstí, že si za muže vzala hrnčíře Václava. Z pekařské pece udělali pec hrnčířskou a Dorotka chodila na trh prodávat hrnce, džbány a hrníčky, které Václav vyrobil.

Když se vydáte za Velkou Kraš do lesa, najdete tam skálu plnou malých a velkých prohlubní. V některých se drží voda, jiné jsou prázdné. Je to skála, kterou místní obyvatelé začali nazývat Venušiny mísky.

Příloha č. 10

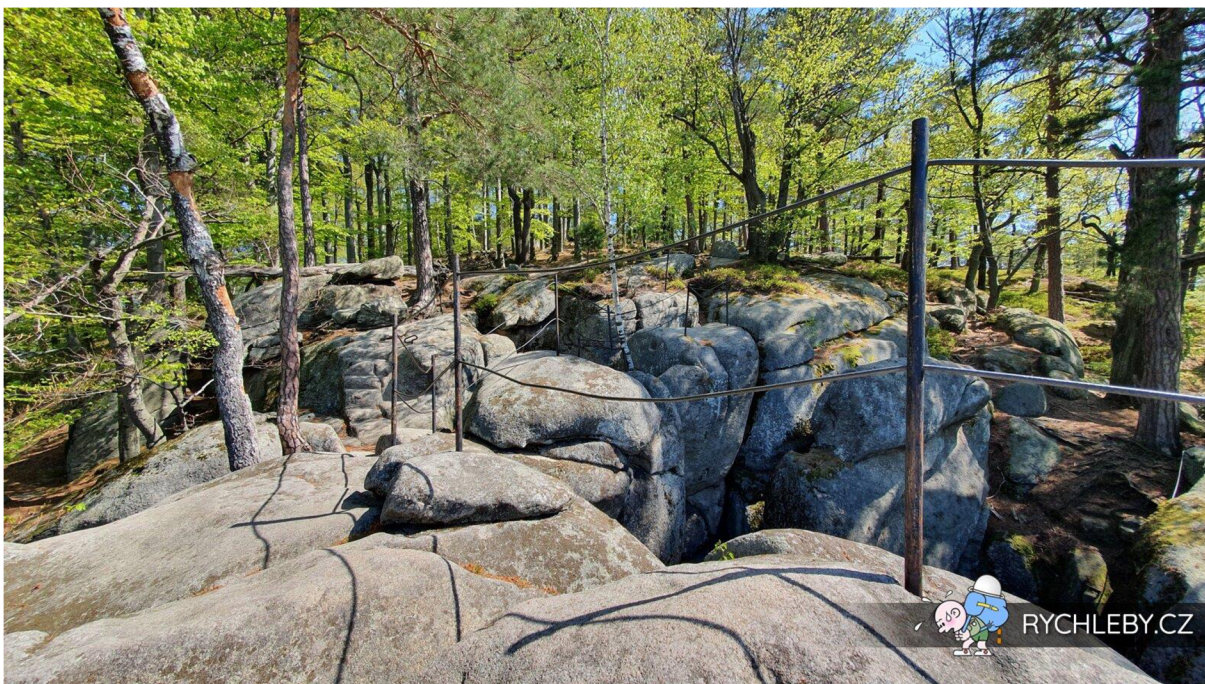

Boží hora s kostelem Panny Marie Bolestné

Příloha č. 11

Rybník U dubu

Venušiny misky

Jeskyně na Pomezí

Projděte se někdy z Horní Lipové směrem do lesů k hoře Smrčník. Na jejím úpatí uvidíte otvor. Pod horou se skrývá studená tmavá jeskyně. Je to Jeskyně Na Pomezí.

Na samém konci Horní Lipové bydlel bohatý sedlák. Měl velký statek a spoustu dobytka. Kolem vesnice mu patřila i většina polí a lesů. Byl tuze zlý a lakomý. Jak ke svému bohatství přišel? Sedlák měl jednu dceru. Jmenovala se Kateřina. Bylo to děvče rozmařilé, fintivé a jako sedlák byla taky zlá a lakomá. Měla jedno velké přání. Provdát se za prince, nebo alespoň hraběte. Chtěla bydlet na zámku, pořádat plesy, zábavy, hostiny, hony, jenom se bavit a bavit. Ale pro prince a hrabata byla neurozená a hlavně chudá. Vymyslela proto se svým otcem plán jak nahromadí takový majetek, aby o ni byl zájem jako o bohatou nevěstu. Dívka nechala po širokém okolí roznést zprávu o tom, že hledá ženicha. Chlapci z širokého okolí se jenom hrnuli, aby se mohli s krásnou Kateřinou oženit a získat tak i statek. Svátba však měla jeden háček. Kdo chtěl Kateřinu za ženu, musel po tři dny a tři noci uhlídat sto oveček s jehňátky na horských loukách za vsí. Pokud by se to některému z nápadníků podařilo, dostal by Kateřinu, a navíc i celý statek. Komu se ale jenom jedna ovečka ztratí, Kateřinu nedostane a přijde o veškerý majetek, který má. K takovému úkolu se musel upsat každý nápadník.

Úkol, který děvče zadalo, se zdál chlapcům lehký. Nejednen z nich ovce pásával. Když však nastal poslední večer hlídání, objevila se na louce Kateřina a vždy donesla každému chlapci večeri a na

zapítí plný džbáněk vína. Víno však bylo ochuceno bylinkami a po jednom doušku každý z mladíků usnul. Sedlák vzal ze stáda jedno jehňátko a odnesl ho do jeskyně pod horou. Když se ráno nápadník probudil a spočítal ovečky, zjistil, že jedna chybí. Rychle ji začal hledat, aby nikdo nepoznal, že úkol nesplnil. Běhal po loukách a náhle uslyšel békát jehňátko. Utíkal po hlase, až došel k jeskyni. A tam byla nastražena past. Sedlák u vchodu do jeskyně nalil vodu, která během noci zmrzla. Když se každý z mladíků chtěl podívat hlouběji do jeskyně, uklouzl, spadl na dno a zabil se. Ráno, když se z pastvin nikdo nevracel, sedlák s Kateřinou sehnali stádo sami. Zjistili, že jedno jehňátko chybí, a tak veškerý majetek každého z nápadníků připadl jenom jim. Mnoho mladých chlapců tak ukončilo svůj život na dně jeskyně. Po okolí se rozneslo, že si ještě nikdo Kateřinu nevysloužil a nikdo se ani nevrátil zpět domů. Mladíci z okolí se začali bát a přestali se o nevěstu ucházet, i když byl statek velký a bohatý.

Jednou, po delší době, se na statku objevil urostlý, statný mládenec. A že chce Kateřinu za ženu. Všechno bylo tak jako vždycky. Podepsal smlouvu, dostal sto oveček s jehňátky a vydal se na pastviny. Poslední noc se objevila Kateřina s večerí a vínem. Chlapec se napil a usnul. Ráno se probudil, a když zjistil, že jedna ovečka chybí, vydal se ji hledat. Došel až k jeskyni, ale nešel dál. Schoval se za blízký keř a čekal.

Víte proč? Nevíte? Byl to Venušánek Vendelín. Dlouho sledoval počínání Kateřiny a jejího otce. Na Rychlebských horách se takové špatné věci nikdy dlouho nedějí. Jako každé ráno, i tento den se šla Kateřina se sedlákem přesvědčit o tom, že všechno dopadlo tak, jak měli naplánováno. Přišli k jeskyni a oba se vydali do nitra hory pro jehňátko. Na tuto chvíli čekal Venušánek Vendelín. Vyskočil ze své skrýše za keřem a foukl směrem k jeskyni. Zvedl se silný vítr a srazil sedláka i Kateřinu na dno. Tak skončil život dvou zlých lidí, kteří na Rychlebských horách ničili životy jiných. Ještě něco se stalo. Ve chvíli, kdy oba dopadli na studené a mokré kameny, ozval se ohlušující rachot a celá jeskyně se otřásla. Mladíci, kteří ukončili svůj život v propasti, ožili a vrátili se domů ke svým rodinám.

Přijďte navštívit Jeskyně Na Pomezí a všimněte si zajímavého krápníku. Uvidíte tvar srdce. To je zkamenělé srdce zlé Kateřiny. Venušánci kamennému srdci vdechli čarovnou moc. Stačí se ho dotknout a myslet na dobrou věc. Do roka a do dne se vám vyplní. Není to však poslední zajímavost této jeskyně. Až úplně v zadní části uvidíte krápník, který připomíná psa. Pes to však není. Je to Tříprsták. Ptáte se, kdo to je? Je to zvíře, není to zvíře, je to strašidlo, není to strašidlo. Tříprsták je kamarád Venušáneků. Ještě ho nikdo nikdy neviděl a ani ho nikdy nikdo neuvidí. Umí měnit svoje podoby. Venušánci, když se potřebují rychle dostat na nějaké místo v horách, na něm jezdí. Někdy je jako kus mechu na stromě a všechno kolem sebe pozoruje. Jindy leží na zemi jako starý pařez vyvráceného stromu. Prostě to je Tříprsták z Jeskyně Na Pomezí.

Příloha č. 14

Jeskyně Na Pomezí

Příloha č. 15

Otázky pro dotazník pro děti:

1. Ohodnoť, jak se Ti na táboře líbilo? 1 – 2 – 3 – 4 – 5
2. Jel bys na tento tábor znovu? 1 – 2 – 3 – 4 – 5
3. Doporučil bys tábor svým kamarádům? ano – ne
4. Co Ti na táboře chybělo? Co by sis přál změnit?
5. Vzkaz ostatním účastníkům tábora:

Otázky pro dotazník pro dospělé:

1. Ohodnoť, jak se Ti na táboře líbilo? 1 – 2 – 3 – 4 – 5
2. Jel bys na tábor znovu? 1 – 2 – 3 – 4 – 5
3. Doporučil bys tábor svým známým, dětem? ano – ne
4. Co Ti na táboře chybělo? Co by sis přál změnit?
5. Vzkaz ostatním účastníkům tábora: